

**GAUDEAMUS
(IGI)TUR**

» „De la fața locului” – despre cel mai important eveniment pentru lumea editorială de la final de an au transmis colaboratorii „Suplimentului de cultură”

CITIȚI DOSARUL DIN » PAGINILE 5-7

PRIMUL MAGAZIN CULTURAL DIN ROMÂNIA » APARE SÎMBĂȚA » **EDIȚIA NAȚIONALĂ** » WWW.SUPLIMENT.POLIROM.RO

Suplimentul DE CULTURĂ

**1,5
LEI**

**CREPUSCUL
CIVIL...**

**MODALITĂȚILE
LECTURII**

Emil Brumaru

Într-una dintre vacanțele de studenție, petrecută pe moșioara moștenită de la măică-sa (și condusă cu dichis de bunica Tatiana Markovna Berejkova), făcînd o incursiune în casa cea veche...

ÎN » PAGINA 11

NR. 105 » 2-8 decembrie 2006 » Săptămînal realizat de Editura Polirom, „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud” » supliment@polirom.ro

FLORIN PIERSIC JR.:

„Exportăm numai jeg din țara asta”

DaKINO (re)aprinde Lampa cu căciulă

„Premiul e foarte important pentru mine, pentru că e un film care s-a realizat greu, a fost respins de Centrul Național al Cinematografiei acum doi ani”, a declarat regizorul Radu Jude la primirea Trofeului Festivalului Internațional de Film DaKINO.

ÎN » PAGINA 4

„Actoria ține de disciplină”

Interviu cu Dorothea Petre

„Mie-mi face plăcere să joc toate rolurile pe care le accept. Mi le asum, le joc cu plăcere; eu joc cu ușurință tocmai pentru că-mi place foarte mult ce fac. Actoria ține de disciplină, sensibilitate, tehnică.”

ÎN » PAGINA 3

**S-A CITIT. ACUM SE AUDE
DETALII ÎN » PAGINA 5**

„Vreau strop de Hollywood pe platoul de filmare La Urgențe? De ce un serial despre medici care seamănă cu celebrul Spital de urgență, și nu o producție „românească”, originală?”

Pe platou e multă muncă și un ritm alert, pentru că în cazul unui serial nu ai parte de o postproducție care să dureze câteva luni. Altfel, am fost fan al serialului *Spitalul de urgență*, m-am uitat și m-a impresionat foarte tare. Încă mai păstrez VHS-uri cu anumite episoade. Nu mi se pare că cele două au vreo legătură și n-am idee de ce au ales aceeași temă. Scenariștii, echipa trebuie să o știe. Eu îmi fac doar treaba, am fost ales în urma unui casting și încă de atunci am intuit că mă voi înțelege foarte bine cu Andrei Zineă, un bun pro-

fesionist, care nu are fițe de regizor. Pentru că cel mai tare mă enervează oamenii care au nasul pe sus și un fel de pedestal după ei, la muncă. Mai întii își așază pedestalul, apoi se urcă pe el și încep să discute cu muritorii de rînd. Dar atitudinea asta, pînă la urmă, poate fi tot o formă de promovare, pentru că, dacă nu te lauzi tu, cine să te laude, dacă tu nu-ți dai ție importanță, cine să o facă?! Iar, dacă insiști și te prezinți de multe ori cu pedestalul, la un moment dat nici nu mai trebuie să îl iei cu tine, pentru că lumea se va uita în sus din obișnuință.

CITIȚI INTERVIUL DIN » PAGINILE 8-9

EDITORIAL

Cu voie de la centru

George Onofrei

Ministerul Culturii și Cultelor plănuiește o „descentralizare masivă”, dacă e să ne luăm după ce scrie presa în ultima săptămână. Și nu numai după ce scrie presa, dar și după ce tot declară ministrul Iorgulescu și secretarul de stat Onisei de ceva vreme. Cel din urmă și-a făcut un țel din privatizarea rețelei de cinematografe, cel dintâi a și înfăptuit ceea ce și dorea predecesorul sa, Mona Muscă: transformarea Direcțiilor județene de cultură în direcții pentru protejarea patrimoniului. Adică organisme fără nici un rol în susținerea de programe culturale. De altfel, pentru 2006, bugetul de evenimente al direcțiilor s-a cifrat în jurul sumei de 0 RON.

Primăria ar urma să preia acum frielele culturii „descentralizate”. Până și consilierul ministrului, Virgil Nițulescu, pare să ridă în barbă când pronunță aceste cuvinte: „Autoritățile locale ar trebui în primul rând să fie mindre că au acolo aceste instituții, pentru că reprezintă mult mai bine specificul local decât cel național”.

Mindria ca mindria, dar mă lasă mut numai gândul că la Iași, de exemplu, Teatrul Național și cu Opera ar urma să încapă pe mina lui Nichita (premarele) și a consilierilor săi (care declară că doar aici s-a rupt arișele piesei *Hai să facem sex!* de la Ateneu pentru că numai în dulcele țîrg „se face treabă serioasă”, în vreme ce în restul Europei, nu). Dacă liberalul Iorgulescu reușește să înfaptuiască descentralizarea ca la carte, îl anunțăm pe (tot liberalul) Hadji-Culea de la Teatrul Național din Iași că n-are multe șanse să-și ducă mandatul pînă la capăt. Consilierii domnului Nichita au sigur pregătit pentru post un di-nouazur scos din formolul *capitale culturale*, care să pună degrabă în scenă o „chiriță” sau *O scrisoare pierdută*.

Icoanele și politicienii

„Războiul” icoanelor, unul care nu se poartă totuși între culte, ci între un Consiliu Național pentru Combaterea Discriminării (CNCD), devenit de o vreme exagerat și uneori abuziv, și Biserica Ortodoxă Română (BOR), a scos în față, ca de obicei, o serie de aberații. Pe de o parte, susținătorii eliminării însemnelor religioase din școli și-au prezentat opinia apelînd la exemple occidentale și exprimîndu-și îngrijorarea pentru elevii de altă confesiune decât cea majoritară. Pentru ei, răspunsul unora dintre conducătorii celorlalte religii și culte din România a contat prea puțin. Atît Aurel Vainer, președintele Federației Comunității Evreilor din România, cit și Bagas Sanghirai, Muftul Cultului Musulman, spre exemplu, au afirmat că prezența icoanelor nu afectează cu nimic nici elevii din comunitățile religioase pe care le reprezintă, nici comunitățile în sine. CNCD însă stirnește valuri, deschide războaie pe care n-ar avea de ce să le poarte, totul din dorința de a-și consolida o imagine de deținător absolut al valorilor libertății în cuget și simțiri din România.

Pe de altă parte însă, eliminînd reacția BOR, una care devine, din păcate, pe zi ce trece tot mai anemică și pierdută într-un ambalaj învechit, decizia a strîmțat „mînia” aproape proletară a unor politicieni însetați la rîndu-le de imagi-ne. Care au umplut show-urile de tele-

CIRCLUL NOSTRU VĂ PREZINTĂ:

Lucian Dan TEODOROVICI

viziune și paginile ziarelor cu aberații strigătoare la cer. Sînt foarte mulți și n-are rost să-i mai numesc aici, pe fiecare în parte. Dar reacțiile venite dinspre politică arată cît de mult mizează ei, în calculul de imagine, pe un așa-gîndit primitivism religios al poporului român, incapabil să discearnă între credință și ceea ce înseamnă ea în spațiul public.

Înainte de orice, țin să subliniez, întrucît e nevoie, că acest articol vine din partea unui om care își asumă atît credința creștină, cît și valorile reale ale ortodoxiei. Pornind de aici însă, mă simt jignit tocmai în ceea ce privește credința mea cînd vreun politician îmbrățișează tonul public al reprezentanților BOR, vorbind despre o „democrație” a ideilor religioase, în care minoritatea s-ar supune majorității. Dacă la

reprezentanții bisericii o asemenea afirmație poate fi considerată o armă neconvențională, poate retrogradă, dar necesară în lupta de păstrare a supremației proprii religii, în ceea ce-i privește pe politicieni, ea este aproape o ticăloșie.

Susținînd că românii sînt, în majoritate, ortodocși, de aceea icoanele trebuie păstrate în școli, politicienii comit de două ori o eroare fundamentală: mai întîi, întrucît credința nu este o opțiune publică, ci una strict personală. Apoi întrucît, afirmînd asta, contrazic complet tocmai Constituția, care garantează dreptul la liberă exprimare religioasă a tuturor confesiunilor și cultelor din țară. Pentru că o decizie venită din partea statului care să impună prezența icoanelor în școli, dacă n-ar avea acceptul celorlalte confesiuni, ar fi una abuzivă și neconstituțională. Din fericire, celelalte confesiuni nu se opun, ceea ce salvează gestul statului. Dar nu salvează deloc aserțiunea conform căreia *minoritatea religioasă trebuie să se supună majorității religioase*, una extrem de periculoasă.

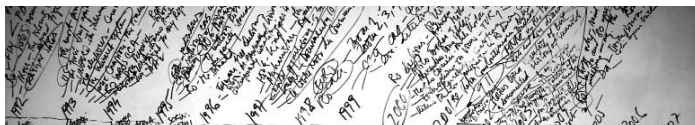
Dacă ar fi așa, înseamnă că nimic nu ne-ar opri pe noi, majoritarii, să dă-

rîmăm moscheile și sinagogile, pentru a construi în locul lor biserici, întrucît sîntem mai mulți – cu ipocrizie s-ar putea susține apoi că, în numele libertății, îi invităm pe musulmani și evrei să se roage în aceste biserici, nu? Ce-i împiedică? La fel, îi putem obliga în numele aceleiași majorități „democratice” pe elevii de alte confesiuni să participe la orele de religie ortodoxă, mimînd libertatea: ei nu trebuie să devină ortodocși, trebuie doar să învețe ce înseamnă ortodoxia!...

Credința și religia sînt, spuneam, opțiuni personale, ele n-au legătură cu democrația politică. N-ar trebui, în fapt, să aibă nici un fel de legătură cu politica. Dar ele constituie, în România de azi, un vehicul de imagine extraordinar, pe care-l folosesc, tot mai asiduu, diverși escroci politici nimeriți prin parlament. Care vorbesc, cu extremă ipocrizie, în numele unui Dumnezeu „român”, în numele „religiei noastre strămoșești”, neavînd de fapt habar despre ce înseamnă religia. De aceea, apelează la clișee consolidate de reprezentanții BOR, care în gurile lor devin stridente și lipsite total de conținut. Iar raul de imagine pe care politicienii noștri îl fac în felul acesta religiei creștin-ortodoxe, pe termen lung, poate fi mai periculos și mai amar decât toate catastrofele prin care aceasta a trecut în atîtea secole de existență.

» Mă simt jignit tocmai în ceea ce privește credința mea cînd vreun politician îmbrățișează tonul public al reprezentanților BOR.

PE SCURT

Lia Perjovschi își prezintă „Cronologia” în Marea Britanie

Lia Perjovschi a venit pe 1 decembrie a.c. prima expoziție personală în Marea Britanie: „Chronology” (Cronologie), la Galeria Yujiro din Londra. Expoziția se concentrează pe „istoria subiectivă a artei” întocmită de artistă – o serie amplă de imagini și texte reproduse, datînd din modernism pînă în timpurile noastre, se arată pe site-ul galeriei.

Cele trei „axe interconectate” ale proiectului – „Cronologie generală”, „Cronologie a culturii române” și „Cronologia mea” – au fost modificate de mai multe ori de-a lungul ultimilor 15 ani. Artista analizează astfel ce, cum și cine intră în arhivele istoriei. Cîteva zeci de însemnări în limbi diferite și diagrame evidențiază legăturile din istorie, istoria artei, politică. Expoziția va fi deschisă pînă pe 31 ianuarie.

În 2007: cultura română „va penetra de o manieră convingătoare”

Prima tranșă a împrumutului de 250 de milioane de euro accesat la Banca de Dezvoltare a Consiliului Europei, pentru restaurarea și consolidarea instituțiilor de cultură, a fost virată statului român, a declarat marți, 28 noiembrie a.c., la Paris, ministrul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu. Ministrul a amintit că, începînd cu 2007, Guvernul va aloca 100 de milioane de euro pentru reabilitarea infrastructurii culturale de la țară (cămine culturale, case de cultură, conace boierești etc.). La această sumă se vor adăuga, potrivit lui Iorgulescu, 300 de milioane de euro, fonduri nerambursabile de la Uniunea Europeană. Adrian Iorgulescu speră că 2007 va fi anul în care cultura română „va penetra de o manieră convingătoare” Uniunea Europeană.

CITATUL SĂPTĂMÎNII

Purtătorul de cuvînt al Primăriei Iași, Andrei Trofor, explică într-o scrisoare adresată „Ziarului de Iași” de ce au fost date jos bannerele care anunțau premiera piesei *Hai să facem sex!* de la Ateneu: „Nimic nu este mai îmbietor decât îndemnul «hai să facem sex», nimic mai reconfortant decât lipsa de inhibiții și renunțarea la tabu-uri. (...) Iar cînd au mers (elevii – n.r.) la Școala Gheorghe Asachi în ziua cu pricina au zărit, cu ochisorii încă lipiți de somn, îndemnul «hai să facem sex». De unde să știe micuții că era titlul unei piese de teatru. Bineînțeles, au urmat întrebările puse doamnei învățătoare. Negăsind un răspuns adecvat, doamna învățătoare a dat jos de pe gard bannerul buclucaș”.

Versiunea integrală o puteți citi la adresa <http://www.supliment.polirom.ro/george/>

NUMEREA SĂPTĂMÎNII

CRITICUL LITERAR NICOLAE MANOLESCU, care și-a preluat postul de ambasador al României la UNESCO, încearcă să se acomodeze cu „birocrăția franceză” și cu rigorile impuse de noua sa funcție. Domnia sa a fost prezentat în mod oficial marți, 28 noiembrie, la Maison de l'UNESCO din Paris, în cadrul unei recepții de introducere, de către ministrul Culturii și Cultelor, Adrian Iorgulescu.

Într-o emisiune de la Radio Guerrilla, proaspătul ambasador și-a dezvăluit și salariul: 2.700 de euro.

SUPLIMENTUL LUI JUP

LA LOC teleCOMANDA

Alex SAVITESCU

Învățăture din America

Niște nenorociți de americani și-au bătut joc de cîțiva românași cinstiți, muncitori și vai de mama lor. Cam așa se pot rezuma parte din opiniile pe care le-am auzit enunțate pe la televizor despre isprava domnului Sacha Baron Cohen. Dînsul, dacă nu ați aflat încă – dar e puțin probabil să nu... –, a turnat o comedioară care, pe numele său scurt, se cheamă *Borat*; a luat drept actori o grămadă de figuranți dintr-un sat care se numește – se putea altfel? – Glod, le-a transplantat naționalitatea, numindu-i cazaci, și a făcut puțin mișto de personajele sale. Ceea ce uită cei care acum și l-ar dori otrăvit pe mister Cohen a.k.a. Ali G e că filmul îi ia la două parale, într-o bună și egală măsură, și pe americani. Și, de fapt, ironizează cam toate națiile și etniile care apar prin cadru. Ei bine, sătenii din Glod, care au filmat de bună voie și au fost plătiți pentru treaba asta, s-au hotărît să ceară despăgubiri producătorilor. Ba, într-o fază inițială, și „glorioasa națiune a Kazahstanului”, vorba filmului, s-a grăbit să condamne pelicula turnată la 20th Century Fox. Și, ca într-o continuare a filmului *Borat*, s-au gândit să facă la rîndu-le un documentar despre cit de minunată e țara lor.

Filmul respectiv nu e nici pe departe o capodoperă. Are suficiente poante slăbuțe, dar, ca rețetă universală pentru astfel de producții, a înregistrat deja încășări record, iar despre Sacha Baron Cohen se spune că a ajuns cel mai bine plătit actor britanic. Ba, din cite am înțeles, și turiștii americani au reușit să tripleze rezervările pentru sejururi în fosta republică sovietică. Probabil, dacă românii din Glod ar vrea să profite cumva de pe urma istoriei cu *Borat*, ar trebui să-și promoveze totul pe Internet, să facă rute turistice prin casele filmate de Cohen

și, pentru cei mai mulți și frustrați „admiratori” ai actorului britanic, să organizeze concursuri de tras la țintă în moaca sa. Și-ar scoate, astfel, „pîrleala” din cauza căreia se vaită acum. Nu ar cîștiga probabil cit speră să o facă de cînd au angajat avocați din New York, dar ar putea profita de „nedorită” lor celebritate, sezon de sezon, atît cit se va discuta despre filmul în cauză.

Ce e absolut ciudat în toată povestea de față: foarte mulți dintre compatrioții noștri nu au scăpat nici acum de sindromul „românului verde”. E drept, n-am auzit încă – dar mai este timp! – să zică cineva că „agenturii străine” complotază încă o dată împotriva României, pe toate căile și cu toate mijloacele. Tocmai de asta, am urmărit cu plăcere emisiunea „Realitatea zilei”, dintr-una din seriile trecute, unde, în studio, erau invitați Irina Margareta Nistoran, Bogdan Naumovici, Costi Rogozanu și „eternul” Mădălin Voicu. M-aș fi așteptat, la măcar unul dintre invitați (intuiții la care mă refer, desigur...), să pornească asaltul cu bulgări de noroi asupra filmului american. N-a făcut nici-meni chestia asta, s-a discutat rațional, fără patos – și asta, spre lauda lor.

Mi s-ar părea chiar de-a dreptul stupid ca sătenii nemulțumiți să cîștige procesul intentat casei de producție de peste Ocean. E ca și cum, mîine, oltenii s-ar hotărî să-l dea în judecată pe Mugur Mihăescu pentru filmele *Vaganței Mari* în care apar Leana și Costel (care, apropo, ca umor – sau ca lipsă a lui... – se apropie neașteptat de ceea ce a făcut Cohen). Oricum, ce mai lipsește din tabloul peștir și hazliu al acestei situații e Gigi Becali. Poate își face dînsul milă de bieții „glodeni” și, dacă pierd în instanță, îi despăguibe domnia sa...

Trofeul Festivalului Internațional de Film DaKINO, care s-a încheiat duminică, 26 noiembrie, a fost adjudecat de regizorul Radu Jude, cu scurtmetrajul *Lampa cu căciulă*. Filmul, distins cu premiul pentru cel mai bun scurtmetraj la Festivalul Filmului Est-European de la Cottbus și Marele Premiu pentru scurtmetraj la Festivalul Filmului Mediteranean de la Montpellier, are un scenariu semnat de scriitorul Florin Lăzărescu.

DaKINO (re)aprinde *Lampa cu căciulă*

Ana Călin

„Premiul e foarte important pentru mine, pentru că e un film care s-a realizat greu, a fost respins de Centrul Național al Cinematografiei acum doi ani”, a declarat regizorul la primirea trofeului. Premiul pentru cel mai bun documentar a revenit tot unui român, care a reprezentat însă Franța în competiție: Alexandru Solomon, cu filmul *Clara B*. Alte trei premii au fost adjudecate de realizatori din Ungaria: la secțiunea documentar, cea mai bună regie – Robert Lakatos, pentru *Moszy*, cel mai bun film de autor, *Strip-tease* de Attila V. Nagy, iar la ficțiune directorul de imagine Sandor Csukas, pentru imaginea din filmul *Doll No. 639*, în regia lui Andras Gyorgy Deși și Gabor Moray.

Din motive de organizare, ediția din acest an, a XVI-a din istoria festivalului, a fost comprimată în patru zile în loc de

șase. Cele 106 filme din competiție, din care 20 românești, au rulat din această cauză de dimineață pînă seara, cel mai adesea fără spectatori. Selecția celor peste 350 de producții înscrise în concurs a fost realizată de Cristina Corciovescu – membră a Uniunii Cineaștilor din România și a Fédération Internationale de la Presse Cinématographique – și de criticul de film Magda Mihălescu.

„DaKINO nu e nici Berlin, nici Cannes”

Deși a avut un buget mai mare decît în edițiile precedente, de circa 500.000 de euro, festivalul nu s-a remarcat printr-o organizare de excepție, nici prin invitații speciali. „DaKINO nu e nici Berlin, nici Cannes, nici Veneția, de aceea disponibilitatea invitaților speciali de a veni de cum apare ceva mai important”, a explicat Dan Chișu, directorul Fundației

DaKINO, într-o conferință de presă. Dacă în 2005 evenimentul a fost deschis de Goran Bregovici, anul acesta a fost inaugurat de expoziția de tablouri „Enigma of love” a artistului maghiar Samuel Havadtov, cunoscut mai ales pentru relația sa de peste 20 de ani cu Yoko Ono.

Gala Laureatilor a fost marcată de un spectacol video-proiecție cu imagini din filme celebre și un recital la țambal cu fragmente din coloane sonore cunoscute. Proiecția de final, a filmului *Combien tu m'aimes?* cu Monica Bellucci și Gerard Depardieu, a fost vizionată doar de cîțiva spectatori, din cauza lipsei substituirii și a sonorizării defectuoase de la Complexul Auditorium al Muzeului Național de Artă din București. Punctul forte al evenimentului l-au reprezentat însă filmele, pentru că, așa cum se anunțase, DaKINO nu a fost „un festival al blockbuster-elor”.

FLORIN LĂZĂRESCU:

„Acesta e chiar primul scenariu pe care l-am scris și succesul acestui film mă bucură cu atît mai mult. Practic, legătura mea cu lumea filmului, cu faptul că scriu scenarii pornește de la *Lampa cu căciulă*. Filmul acesta e mult mai autobiografic decît cărțile mele. Am fost foarte implicat și chiar mi-a reușit povestea. Cînd a văzut-o, taică-miu s-a integrat în aceasta. Deși nu știa ce urmează în film, îmi spunea: «Uite, acum mă duc în locul cutare». Am trăit acele lucruri împreună. E povestea unui tată și a unui fiu, prezentată cînd merg ei să repare la oraș un televizor vechi cu lămpi.”

SALUTĂRI DE LA PETRILA DE ION BARBU

ROMÂNIA LA RAPORT

cu Andreea PORA

Un dialog în FM
în care
întrebările nu rămîn
fără răspuns

ORA 17:00

de Luni pînă Vineri

mesaje la: romanialaraport@infomix.ro

Gaudeamus (igi)tur

ARGUMENT

La Romexpo, între 22 și 26 noiembrie, s-a desfășurat a XIII-a ediție a Tîrgului de Carte Gaudeamus, reunind edituri românești și străine, instituții de învățămînt, asociații profesionale, agenții de difuzare de carte și instituții de presă. Nu s-au atins nici anul acesta cei 100.000 de vizitatori pe care și i-ar fi dorit organizatorul tîrgului, Societatea Română de Radiodifuziune. Cei care s-au ocupat de calcule au stabilit că cifra corectă ar fi undeva în jurul a 92.000.

DESPRE VÎNZĂRI CU PLUS ȘI MINUS

- » Editurile au susținut că încasările lor sînt mai mari decît la Gaudeamus 2005, dar că vînzările ar fi fost și mai bune dacã tîrgul ar fi rãmas deschis și mai tîrziu de ora 19.00, mãcar vineri.
- » R. Chiruțã: „Ce-am remarcat, la Gaudeamus... În primul rînd, Loganul roșu de la intrare, cu fundiță albastră, pe care scria chiar așa: «Gaudeamus Logan». Am stat cîteva secunde – ce-i drept, nu prea multe – sã mã întreb numele cui s-a schimbat, al tîrgului sau al mașinii? Nu m-am lãmurit nici cînd în interior am vãzut, cred cã și voi, bannerele cu „editura” Dacia, care afirma cã este lider de piațã”.
- » „Nu cred cã a fost o ediție cu ghinion, dar vom vedea cine a avut mai mult noroc”, a anticipat scriitorul Bogdan Ghiu premile ediției.

„Scriitorii francezi nu mai sînt în situația de a da *savoir faire*-ul”

Unul dintre scriitorii invitați de Ambasada Franței în România pentru ediția de anul acesta a Tîrgului Gaudeamus a fost Michel Crépu. Autorul a fost redactor și membru al comitetului de redacție al revistei „Esprit” (1979-1989), șef al paginilor literare ale publicației „La Croix” (1989-1998), cronicar la „L'Express” (1998-2001). Din 2002 este redactor-șef al publicației „La Revue des deux mondes”. A scris eseuri precum *Le Tombeau de Bossuet* (Ed. Grasset, 1997, premiul Femina pentru eseu) și *La confusion des lettres*, precum și romanul *Quartier général*. Michel Crépu a susținut, sîmbătă, 25 noi-

embrie a.c., la Biblioteca Gaudeamus-Cãrtușești, o conferință despre literatura franceză de azi, în care a afirmat, printre altele, cã aceasta este mai departe pe calea reinventării povestirii decît cea anglo-saxonã, care continuã în acest moment literatura secolului al XIX-lea.

„Se tot vorbește despre un așa-zis blestem al literaturii franceze moderne: faptul cã s-a pierdut într-un exces de teorie, iar romanul suferã din cauza unui terorism intelectual, a unui gust exagerat pentru abstracțiune. Nu cred cã ar fi un blestem și nici o șansã. Pur și simplu, așa e literatura francezã în acest moment (...) Trãim o perioadã

foarte interesantã, în care trebuie sã ne asumãm această situație și sã reinventãm povestirea. Iar în acest sens cred cã sîntem în avans față de prietenii noștri americani”, a spus el.

Michel Crépu a schițat contextul în care s-a nãscut situația specialã a literaturii franceze de azi. Din secolul al XVIII-lea pînã în preajma primului rãzboi mondial, Franța a fost țara care a furnizat modele românești: Flaubert, Balzac etc. „Toți scriitorii americani contemporani de mare succes declarã cã s-au format la școala literaturii franceze, toți spun cã Flaubert și Balzac sînt modelele lor literare”, a amintit invitatul. Prin urmare, scriitorii francezi de azi sînt moștenitorii acestor modele, dar în același timp sînt deposedați într-un fel de moștenire.

O altã împrejurare care a determinat situația specialã a literaturii franceze este faptul cã ea s-a dezvoltat „într-o relație de confruntare cu filosofia”, potrivit autorului.

» „Scriitorii francezi nu mai sînt în situația de a da celorlalți *savoir faire*-ul, geniul limbii. Din contrã, ei cautã în altã parte, în experiențe diferite, mijloacele ce pot naște o nouã literaturã”, a spus Crépu. Iar în cãutarea lor, scriitorii francezi îi devanseazã pe americani. „Condițiile pentru o nouã literaturã apar aici, în Europa.”

Am aruncat *Suplimentul de culturã* în aer!

SUPLIMENTUL DE CULTURĂ
SE AUDE LA

radio
alternativ

în fiecare zi
de la 15.00, cîte
5 minute

marți de la 20.00
(în reluare sîmbătă
de la 13.00),
cîte douã ore

Cu George Onofrei
și Anca Baraboi

Închiși cu politicienii în labirintul de cărți

După încheierea Tîrgului Internațional de Carte Gaudeamus de la Romexpo, editurile participante și organizatorii au anunțat că a fost vorba despre o ediție a manifestării care a stabilit recorduri atât în ceea ce privește numărul de vizitatori, cît și încasările editurilor.

Răzvan Țupa

Pentru un vizitator obișnuit, unul dintre evenimentele ediției a fost garderoba unde puteai să scapi de hainele în plus care deveneau stînjețitoare în anii trecuți pe măsură ce tîrgul se aglomera. De data aceasta, Radiodifuziunea a mutat la Romexpo garderoba de la sala sa de concerte.

Odată intrat, puteai să ghițești destul de repede standurile-vedetă ale ediției, chiar dacă spațiul de expunere și se arăta încă mai întortocșat și mai înghesuit decît în anii trecuți.

Din punctul de vedere al reducerilor, se găseau cărți de la prețul de un leu pînă spre 111 milioane de lei vechi, la cît ajungeau cele 18 volume din *Cambridge History of Ancient World*. Spre deosebire de ceea ce s-a întîmplat la alte tîrguri de carte din ultimii ani, la ediția a XIII-a a Tîrgului Gaudeamus literatură română a fost ceva mai discret prezentată.

Printre afișele Editurii All se număra și unul care ar fi trebuit să anunțe oferta de literatură română pe care cumpărătorii o puteau achiziționa de la tîrg. Pe rafturile de sub afișul cu pricina nu erau decît două volume din seria operelor lui Bujor Nedelcovici,

restul volumelor din acea zonă a standului Editurii All fiind biografiile prințesei Diana și a lui Mel Gibson.

Dacă un curios ar fi căutat imagini de la tîrgul de carte la agenții de presă, pe lîngă cele care înfățișau culorile arhipline pînă în ultimele momente ale tîrgului, majoritatea fotografiilor ce puteau fi găsite prezentau politicieni zimbitori cu sau fără accesoriile numite bodyguard. Cine a spus că literatura română nu are vedete probabil că nu a urmărit ultimele tendințe din ficțiunea știrilor politice de zi cu zi. Altfel, cum să explici de ce, la ultimele tîrguri de carte, vedetele zilei sînt politicienii?!

Intrarea liberă, circulația dificilă, ieșirea (aproape) imposibilă

Dacă în ceea ce privește accesul vizitatorilor la tîrg organizatorii s-au arătat generoși, nu același lucru se poate spune despre spațiul lăsat liber între standuri, aleile tot mai înguste de la o ediție la alta a tîrgului dovedindu-se neîncăpătoare, mai ales la sfîrșitul săptămîinii.

Închiderea tîrgului a fost un spectacol în sine. Imediat ce a trecut ora anunțată pentru închiderea zilei de tîrg, agenți de ordine și pompieri (reprofilăți în lipsa de ocupație) s-au așezat în fața ieșirii principale, îndrumîndu-i pe cei care încercau să plece acasă să ocolească jumătate de tîrg pentru a folosi ieșirile laterale. În holul Complexului expozițional, chiar în fața garderobei, alți oameni de ordine își agitau aparatele emisie-recepție spre ușile încuiate: „Vor să intre, s-a închis, nu le deschidem, nu le deschidem!”, apoi îi lămurau pe nemulțumiți: „Dacă vreți să reclamați mergeți la standul cutare”. Dar tîrgul era deja închis. Politicienii fugiseră primii.

„Editura“ Dacia – lider de piață cu „Gaudeamus Logan“

Nu am trecut pe la multe lansări la Gaudeamus anul acesta, pentru că am fost mai ocupat cu bronzatul, după cum s-ar justifica unii dintre colegii mei, ca să nu mai spun că m-am și încurcat în programul încărcat, așa cum s-ar plînge, în scris, alții. Am apucat totuși, în cele trei zile din trei zile diferite la Romexpo, să mă plimb foarte mult printre standuri, urmărind mai degrabă atmosfera, decît cărțile expuse.

R. Chiruță

Am observat încă din anii trecuți, mai toate tîrgurile de carte au loc cînd eu am probleme financiare și întodeauna mi doresc cu mult mai multe cărți decît mi permite buzunarul. Ce-am remarcat totuși la Gaudeamus, cu ochii mei de jurnalist feroce, au fost următoarele. În primul rînd, Loganul roșu de la intrare, cu fundiță albastră, pe care scria chiar așa: „Gaudeamus Logan”. Am stat cîteva secunde – ce-i drept, nu prea multe – să mă întreb numele cui s-a schimbat, al tîrgului sau al mașinii? Nu m-am lămurit nici cînd în interior am văzut, cred că și voi, banneretele cu „editura“ Dacia, care firma că este lider de piață. Pe piața autoturismelor evident, dar ce mai contează cînd banii curg.

L-am observat pe la standuri, pozînd, pe Emil Constantinescu (știți că fostul președinte încă mai are admiratori care alegă după o fotografie cu el?), însoțit de un badigard înalt, dar nu solid, îmbrăcat cu sacou crem, care-i căra

sacoșa de pînză cu cărți. L-am semnalat, spionîndu-l pe fostul șef al statului, pe un alt fost al unei instituții la fel de marnut și la fel de greu de urnit ca și România. Valentin Nicolau, ex-președinte director general al TVR, actualmente conservator al PC, care mi s-a părut că-i zîmbește lui Constantinescu.

Poetul Daian, eternul trompetist al tîrgurilor de carte

Am stabilit că un tîrg de carte este un bun loc să te întîlnești cu persoane cu care altfel n-ai avea nici o șansă să te vezi curînd. Și cum anul acesta Gaudeamus a fost suficient de aglomerat, mai ales în ultimele două zile, și cunoștințele au curs. Eu i-am salutată de trei ori pe colegii mei de la Polirrom București, dar recunosc nu m-am oprit nici odată să vorbesc cu ei. Îmi cer scuze pe această cale. Standul a fost mereu plin, iar lansările au curs lanț, și am crezut că

ei nu au timp. Ce-i drept, nici eu nu am apucat să mă opresc.

Am descoperit un pic dezamăgit că standul Rao, deși impozant prin platforma ridicată la cam un metru de pămînt, a fost destul de îngust și cu greu puteai să privești cărțile, mai ales în zilele aglomerate și cînd fiecare potențial client admira fiecare carte minute lungi, blocîndu-i pe ceilalți.

Și mai ales am fost dezamăgit de eternul trompetist al tîrgurilor de carte, poetul Daian, care anul acesta – poate și în anii trecuți, nu știu, că nu am remarcat – purta pe piept o dezgustătoare piele de vulpe, cu tot cu cap, al cărei rost, în afară de etalarea prostului gust, nu l-am înțeles.

Tot la tîrg m-am întrebat: oare se va schimba vreodată Societatea Română de Radiodifuziune? Nu de alta, dar deși amenajarea locației a fost una destul de modernă și de onorabilă, din difuzoarele Gaudeamusului au încercat să facă glume de doi bani aceleași persoane ale căror voci le recunoști că sînt de la SRR și dacă ai fi lipsit din România patruzeci de ani. Același stil învechit de a întreține atmosfera care mai mult te făcea să îți dorești să-i rupi gura „vocalistului”, decît să cumperi cărți. Același strigături anemice, chipurile „humoristice”, care te fac mai mult să plîngi de ciudă.

Una peste alta, m-am bronzat destul de bine la această ediție și am și dormit sănătos pe plajă. Atenție mai mare la programare, însă.

» **Știați că fostul președinte încă mai are admiratori care alegă să-l prindă în poză?**

S-a lăsat pozată! Prima Miss Lectură...

Ideea de „supermarket“ a funcționat și anul acesta la Gaudeamus: cărțile s-au dat, vânzările au atins recorduri și, cu toate inevitabilele nemulțumiri, bilanțul e unul fericit. În ultima zi de târg, pe treptele de la intrare nu se mai putea pași decât călcând pe tivuri de pantaloni și vîrfuri de pantofi, cu suze în stînga și-n dreapta.

Florentina Ciuverca

Vorbea Lițeanu. Despre Heidegger și autori tineri spre care te întorci cu admirație cînd îți simți mai buni ca tine. Lumea asculta netulburată, cu sacsoșe uitate pe trepte și privirea încordată, de parcă Heidegger ar fi fost vital pentru duminica aceea după-amiază. În forfota de la intrare se dădeau premiile Tîrgului, Lițeanu vorbea, Humanitas cîștiga un loc înți printre cei mai apreciați expozații. „Nu cred că a fost o ediție cu ghinion, dar vom vedea cine a avut mai mult noroc“, a anticipat scriitorul Bogdan Ghiu premiile ediției.

Anul acesta au avut trecere la public standurile editurilor Humanitas, Rao, All, Nemira și Teora, care vor primi din partea organizatorilor standuri gratuite la viitorul târg. Cea mai rivnită carte de către vizitatori a fost nou lansatul volum al lui Andrei Pleșu la Humanitas, *Despre bucurie în Est și Vest și alte eseuri*, iar ziaristii și-ar fi dorit în colecția personală *1001 de albume de ascultat într-o viață*, de la Rao. Editura Curtea Veche a fost recompensată de organizatorii târgului, Societatea Română de Radiodifuziune, cu un premiu de excelență pentru „creșterea spectaculoasă în calitate, selecție și ofertă“. „Editorii de la Curtea

Veche au avut intuiția să-l publice pe cîștigătorul Nobelului de anul acesta, Orhan Pamuk“, a completat Bogdan Ghiu. Oficial, Tîrgul a fost declarat închis de ambasadorul Franței la București, Hervé Bolot, mulțumit că ediția a fost închinată francofoniei. S-a băut și șampanie de bucurie, iar prima Miss Lectură a Gaudeamus-ului s-a lăsat pozată.

„Trebuia să țină zece zile, dacă tot există interes“

Ușor de remarcat este că editurile apreciate de public au fost și cele aflate în întîmpinarea lui, aproape de intrare. Rost de nemulțumire pentru editurile mai mici, cu standuri în celelalte două etaje, la care puțini mai ajungeau după un tur la parter, printre titlurile de la Polirom, Humanitas, Rao, Nemira, Curtea Veche sau Teora. Organizatorii au însă argumente concrete pentru felul în care au amenajat spațiul Romexpo: editurile puternice și-au permis, financiar, standuri la vedere, cu spații pe măsură. De aceea, pe vizitator l-au întîmpinat tri-

courile galbene de la Humanitas cu *Fie-ne tranziția ușoară*, standul roșu, ca o estradă, a celor de la Rao, grupurile de cititori strînse la lansările de la Polirom și copiii stînd la rînd la bodypainting la Editura Teora.

La final de târg, înăuntru se vindea cultură, afară se cinsteau o bere, un mic, că tot era noiembrie cu soare. O vînzătoare cu halat imbibat de grăsime își învelea între șervețele chifle vechi și șnițele uleioase. Ca la orice chermезă, la taraba cu mici se înghesuiau cititorii, cu banii rămași de la cărți. Lîngă scaunele de plastic zăceau și sacsoșele lor, printre fluturași și broșuri aruncate.

În pavilionul Romexpo încă se trimbuiau lansări pe ultima sută de metri, cumpărătorii se precipitau, „trebuia să țină zece zile, dacă tot există interes“, aud în treacăt. Dar n-a ținut decît cinci și s-a tras linie la circa 92.000 de vizitatori. Cu 5.000 mai mulți decît anul trecut și cu mult mai dispuși să-și umple rafturile bibliotecilor. Cel puțin așa anunță editurile, mulțumite de profituri și de concluzia că totuși se cîștește carte în România. Sau, cel puțin, se cumpără.

ARE CUVÂNTUL NOUA LITERATURĂ

Doi dintre colaboratorii „fondatori“ ai „Suplimentului de cultură“, Luminița Marcu și Răzvan Țupa, se află din această toamnă la cîrma a două publicații culturale lunare – „Noua literatură“ și „Cuvântul“.

Luminița Marcu, împreună cu graficianul Mihaela Șchiopu, a cîștigat concursul de proiecte inițiat de Uniunea Scriitorilor din România pentru realizarea unei reviste lunare dedicate tinerilor scriitori. Astfel s-a născut „Noua literatură“, mensual lansat la Tîrgul de Carte Gaudeamus. Revista are 32 de pagini (coperta color). Dețin rubrici permanente Cezar Paul-Bădescu, T.O. Bobe, Adrian Buz, Vasile Ernu, Radu Pavel Gheo, Ion Manolescu, Maria Manolescu, Simona Popescu, Costi Rogozanu, Ana Maria Sandu, Robert Șerban, Lucian Dan Teodorovici. Dacă mai adăugăm faptul că Mihaela Michailov, cronicarul teatral al „Suplimentului“, coordonează secțiunea de „Arte“, devine de la sine înțeles că spiritul „Noii literaturi“ este foarte aproape de cel al primului magazin cultural din România. Spre deosebire de majoritatea publicațiilor literare, aceasta chiar are structură și conține formate de rubrică inedite: „O după-amiază cu...“, „Scriitorul discret“ (il descoperim pe criticul de film Mihai Chirilov în ipostaza de prozator!). Spații le sînt acordate și traducătorilor și PR-iștilor culturali.

Răzvan Țupa a preluat acum două luni conducerea revistei „Cuvântul“, după ce Mircea Martin și echipa sa au părăsit publicația. În mod evident, mulți au exclamat: „Cum să stea tînărul Țupa pe scaunul profesorului Martin?“. Numerele 10 și 11 ale publicației de anul acesta au apărut într-o nouă formulă și au continuat și conferințele revistei. Alături de colaboratorii publicației din „noul val“ – Alexandru Matei, Mihaela Michailov, Adriana Gheorghe, Linda Maria Baros – au rămas Ion Vianu și Matei Călinescu.

TÎRG DE CARTE FĂRĂ BANI/ CU BANI

Elena Vlădăreanu

Gaudeamus a fost primul târg de carte din viața mea: eram în anul I, nu aveam bani nici de pîine (la propriu, nu glumesc), iar intrarea, de 10.000 la vremea aia, mi se părea un adevărat sacrificiu. L-am făcut, nu mi-am permis să intru mai mult de o dată, cit despre cărți... nici nu putea fi vorba.

Următorul târg de carte din viața mea a fost Bookarest. Începuser să lucrez, cîștigam mai mult decît nimic, „Cotidianul“ avea pe vremea aia sediul în Calea Plevnei și cit a ținut târgul am făcut naveta între cele două puncte. Nu mai plăteam intrare – eram de la presă, nu? –, nu începuser să primesc cărți moca (presă, presă, dar nimeni nu-mi știa numele), bani nu aveam decît de cărțuții vechi de pe la Eminescu (10.000 bucata), că îi dădeam pe toți pe chirie și eram cum nu se poate mai fericită. Oau! Tîrg de carte!

La următoarea ediție a Gaudeamusului, viața mea nu mai avea chef de cărți. Lucru ce se întîmplă de atunci în fiecare an, la fiecîre târg de carte, indiferent de cum se numește el: Bookarest, Bookfest sau gluma aceea de la Muzeul Național de Istorie, intitulată pompos și degeaba Salonul de carte și presă. Pentru că, deși nu mai există intrare, deși am bani să-mi iau cărțile pe care mi le doresc, nu am chef de ele. Pentru că, înainte de shopping, trebuie să fac interviuri, să pregătesc anchete, să mă gîndesc la atmosferă, să urmăresc cine ce cumpără, mai nou, să îmi fac emisiunea pentru a doua zi. Duminică, atunci cînd termin și eu cu „distracția“, cum s-a întîmplat anul acesta, nu mai vreau să văd o carte în fața ochilor. Așa că am întins-o rapid. Drept urmare, luni dimineață, la prima oră, am intrat în prima librărie care mi-a ieșit în față și mi-am cumpărat *Conferințele lui Max Tivoli*, pentru că mi-am dorit-o la târg, dar nu am mai vrut să mi-o cumpăr de acolo.

Radio România Cultural
GRAFFITI
o interfață a culturilor europene
GRAFFITI
o luptă dreaptă în arena diversității
GRAFFITI
un roman la minut – decupat din istoria cotidiană
GRAFFITI
o emisiune realizată
la Radio România Cultural
în fiecare zi
de luni până joi,
de la ora 14:30
GRAFFITI
cu Adela Greceanu și Ioan Budura
fm
Brașov 105 | București 101,3 | Craiova 101,1 | Cluj 101 | Iași 103,1 | Timișoara 100,7

UN NOU PROIECT

Florin Piersic Jr. a anunțat la începutul lunii septembrie că lansează un nou proiect: lungmetrajul *Banii*. O producție independentă, la fel ca precedentele, *Banii* va reuni 14 scurtmetraje (ale tinerilor interesați să facă film, plus unul regizat de el însuși), povești pe aceeași temă. Filmele trebuie să aibă între 7 și 10 minute, să fie realizate cu buget minimalist și filmate în digital. Scurtmetrajele selectate vor fi lucrate la casa de producție Artificial Horizon. Proiectul va fi deschis până pe 20 februarie 2007. Pentru a obține regulamentul proiectului, scrieți un mail la fix_alert@yahoo.com și veți primi un reply cu toate informațiile necesare.

„Să fac un film ar însemna să m

Interviu realizat de
Ana-Maria Onisei

Gurile rele ar putea spune că te-ai comercializat odată cu serialul de televiziune La Urgență, difuzat pe TVR1.

Nu cred. E un serial destul de comercial, da, dar care, cu toate astea, încă nu „s-a vindut” foarte bine ori n-a avut parte de o promovare prea reușită. Producătorii spun că au rezultate bune, de care sînt mulțumiți, însă mie mi s-a întimplat să mă întilnesc cu oameni care au zis că n-au văzut nici un episod sau oameni care nu știau, după cinci episoade difuzate, că serialul există.

Ai apărut și la „Surprise, Surprise”, deci ar fi trebuit să...

Asta se încadrează tot la capitolul promovare.

Nu te-ai simțit în vreun fel „afectat” de expunerea respectivă?

Nu, era o modalitate de a face serialul cunoscut. Am apărut la „Surprise” – chiar înainte de difuzarea primului episod – și consider că e normal că s-a întimplat asta, avînd în vedere că atîta lume se uită la această emisiune. Pînă la urmă, e absurd să faci un lucru ca să-l îți ascuns, să nu știe lumea despre el. Eu urmăresc serialul, am văzut toate episoadele de

pînă acum, deși, la fața locului, nu văd nimic din ce filmez, nu am materialul înainte. De altfel, misiunea mea e să am încredere în Andrei Zîncă, să fiu sigur că atunci cînd el a zis: „Gata!” înseamnă că e gata, nu să mă apuc să trag cu coada ochiului. Dacă aș face-o, cu siguranță aș mai vrea o dublă. În *La Urgență* sînt un actor care-și face meseria și un regizor care fură de la alt regizor, fără să intervină cu o părere personală. Norocul este că sînt pe aceeași lungime de undă cu Andrei.

Așadar produsul e unul comercial, tu nu?

Culmea, nu e atît de comercial, încît să se vîndă perfect, așa cum se întimplă cu telenovelele. Dacă aș fi fost solicitat să joc într-o telenovelă, aș fi acceptat.

Chiar și în condițiile în care nici actorii consacrați nu au fost scutiți de a fi blamați pentru apariția în astfel de producții?

Nu e normal să blamezi oameni fără să te gîndești că au o familie de întreținut și perioada lor de boemie nu poate să dureze o veșnicie.

Banii nu se pot scoate și din spectacole?

În nici un caz. Din teatru nu se poate trăi și nu știi dacă o să se poată trăi vreodată, decent, în țara asta, chiar dacă faci numai și numai teatru și te duci să joci în fiecare seară... N-am idee cîte colaborări ar trebui să ai, cu cîte teatre ar fi bine să lucrezi ca să o scoți la capăt. Există niște plafoane care nu pot fi depășite, inclusiv pentru „monștrii sacri” și, mai ales, în teatrele de stat. Iar teatrele particulare nu-și permit să plătească foarte mult pentru apariția unui actor, fie el chiar unul consacrat. La Teatrul Act, de exemplu, trebuie să-ți găsești un sponsor care să-ți plătească drepturile de autor, regia, actorii. E un pachet de 20 de reprezentații și, după ce se termină acestea, trebuie să ai un nou sponsor pentru un nou pachet. Marcel Iureș pune la dispoziție spațiul, dar nu poate să plătească toate birurile.

Te-ai îndepărtat de teatru pentru că pur și simplu nu mai voiai să faci teatru, ci film, sau există și alte motive, să le spunem financiare și, de atmosferă?”

M-am îndepărtat din ambele motive. Mi s-a mai întimplat de-a lungul timpului să tot joc *Zaruri* și cărți – pe care l-am montat prin 2001 – în mai multe locuri din țară, în cluburi. Nu am renunțat totuși la ideea de a face un nou spectacol de teatru. Există o piesă pe care nu am arătat-o încă nimănui și pe care vreau să o propun unui teatru cît de curînd. Nu o să dau titluri sau nume pentru că informația circula, iar alții pot și ei să traducă. Vreau să pun spectacolul ăsta ca regizor

într-un teatru pe care urmează să-l aleg, apoi să mă sfătuesc cu direcția. Îmi doresc să fiu primit cu brațele deschise. Nu vreau să mă duc cu rugămintă de genul: „Hai, domnule, vă rog frumos, că vreau să fac și eu”. Nu, aștept să văd că există interes și poate că tocmai din cauza asta n-o să bat, mai întîi, la ușa Teatrului Național.

Preferi teatrele underground?

Nu am zis niciodată că aici poți vedea numai lucruri formidabile sau geniale, însă da, le prefer. Totuși, cu teatrele *underground* există riscul ca un spectator care vine pe ideea de a încerca pentru a vedea cum e să prindă fie o seară cu un spectacol aiurea, fie un spectacol bun în care însă actorii au o seară neinspirată și, pentru că lucrurile nu se leagă, omul să se simtă ciudat așa, într-un bar, și să-și zică: „Ce caut eu aici, n-o să mai calc niciodată!”. Asta ca să nu mai vorbim de anumite experimente care pot șoca și pot lăsa un gust amar.

Nu crezi că facem prea mult tam-tam în jurul acestei mișcări underground? În Occident astfel de lucruri se întimplă de o bună bucată de vreme, dacă n-or fi devenit chiar mainstream între timp, iar noi continuăm să le tratăm ca pe niște excentricități sau revelații de ultimă oră.

Acest teatru *underground* e, de cele mai multe ori, o inițiativă independentă și un

produs destinat unui public restrîns, ca un fel de sectă. Cred că abia de acum începem să-l receptăm cum trebuie: prin cluburi vezi aceiași oameni, veniți să vadă aceeași piesă pentru a patra ori a cincea oară. Pe lîngă asta, teatrul *underground* nu e în primul rînd o excentricitate, ci e nevoia actorului de a juca pe scenă ce îi place. Eu am simțit-o, deși pauzele sînt foarte mari între un spectacol și altul. Mă refer la *Zaruri* și cărți: am o stare de bine cînd joc și pînă la urmă partea cu jucatul o faci tot pentru tine, deci e important să se întimplă într-o piesă care îți face bine, într-un loc unde îți este bine. Actorii din teatre – și aici nu încep o pledoarie pentru părăsirea teatrelor, pentru declanșarea unei revoluții – funcționează în alt fel, au nevoie de o anumită siguranță, au o asigurare medicală și le e suficient. Dar în felul ăsta te transformi într-un funcționar, te duci la teatru, citești pe avizier că ești convocat pentru o nouă repetiție, primești foile cu textul și, îți convine, nu-ți convine, trebuie să-l faci. Ajungi să schimbi niște măști și doar să ai senzația că îți faci meseria, devenind un pion. Nu mai știi, în aceste condiții, care e farmecul meseriei. Probabil că din astfel de motive s-a întimplat ce s-a întimplat în ceea ce mă privește. Un concurs de împerejurări pînă la urmă fericit care are ca rezultat, astăzi, faptul că trebuie să mi cau un job, că nu mai am vacanță sau că, în cazul în care o am, înseamnă că mi-am

cu teme sociale „mă prostituez”

© foto: Artificial Horizon Prod.

totul a devenit foarte violent și nu mai poți să atragi atenția decât printr-un șoc.

Ai o strategie de imagine în legătură cu proiectele tale viitoare?

Nu prea.

Atunci e haotic?

Oarecum. Există doar oameni care apreciază ceea ce fac și sînt dispuși să mă ajute. Nu am o mafie, o caracatiță de relații, n-am carte de vizită. Am făcut firma Artificial Horizon și acum încerc să o duc mai departe. Ea a fost creată pentru a promova două filme. Sper să urmeze și altele. Artificial Horizon încă există pentru că aceste filme produc ceva, chiar dacă insignifiant. Multă lume a văzut *Eminescu versus Eminem* la HBO. Asta mi s-a părut o victorie, fiind un film făcut cu buget zero. Așa că mă interesează să fiu „altfel” și nu mă preocupă părerile lui Sergiu Nicolaescu sau ale celor din altă generație. Între mine și omul ăsta e o prăpastie de milioane de kilometri și n-o să ne putem nici măcar striga unul pe altul, de la distanță.

Ești la curent cu tendințele europene în teatru, în film?

Despre tendințele astea cred că sînt o mare găinărie. E cam așa cum fac ăștia din modă: nu mai au ce inventa și mai vin cu o cască de robot și o pun pe capul manechinului, manechin care, de la brîu în jos, e în pielea goală, are doar o frunză care îi acoperă sexul și în picioare niște sandale cu țepi. Un fel de: „Hai să mai inventăm ceva nou!”. Povestea asta cu festivalurile de teatru și de film e un fel de păcăleală, o escrocherie. Exportăm numai jeg din țara asta. Să fac un film cu teme sociale – după aceste tendințe – ar însemna să mă prostituez: e foarte mare curiozitatea celor de afară să vadă în ce hal trăim.

Consideri că filmele regizorilor români recent premiate la festivalurile internaționale fac parte tot din circuitul păcălelilor?

Eu vorbesc despre un fenomen internațional și despre care sînt tendințele, spun că există o anume linie infailibilă. Adică nu faci un film fără să aduci acolo politică, elemente sociale, ceva care să fie în strînsă legătură cu știrile de la ora 5. Nu am văzut *A fost sau n-a fost?* al lui Corneliu Porumboiu și vreau să-l văd pentru că am auzit că e mișto. În schimb, trailerul de la cinema nu te cheamă să-l vezi. N-am văzut nici *Moartea domnului Lăzărescu*, la fel, pentru că nu m-a atras. Și, în general, mai sînt departe de lucrurile astea, e

un mod de a mă autoapăra. Am ajuns să-mi notez ce filme mă interesează în programul TV, mă uit și, de obicei, după un sfert de oră, îmi dau seama dacă merită să-l urmăresc în continuare sau nu. Ultimul film senzațional pe care l-am văzut a fost *Cele trei înmormîntări ale lui Melquiades Estrada*, al lui Tommy Lee Jones.

Ai un „idol regizoral”?

A fost Jim Jarmusch în perioada lui bună, cu *Dead Man* sau *Down by Law*. De fapt, cred că îmi plac foarte mulți, dar nu cred că există în filmele mele influențe atât de directe, adică la modul de a idolatriza, de a copia. Mai degrabă e un simț propriu ție, te gîndești la atmosfera pe care vrei să-o redai și de aici eventualele apropieri de alți regizori. Cu *Fix Alert*-ul am făcut, tocmai de aceea, mai multe variante. Există una mai comercială decît cea pe care ai văzut-o și una mult mai... ne-comercială. Cit am lucrat cu Francis Ford Coppola în România, am ținut să vadă filmul. L-a apreciat, m-a sunat soția lui, spunîndu-mi că l-au urmărit împreună și că n-au mai văzut de mult ceva așa de proaspăt.

Ți-ai construit o lume a ta?

Cred că da, și mai cred că e singura evadare. Aici scriu de multe ori lucruri care n-au legătură cu nimic sau n-au o destinație precisă, gîndindu-mă că, în timp, ele s-ar putea să fie folosite la ceva. Există un proiect pentru care scriu așezat, dar nu exclud posibilitatea ca notițele să-mi folosească mai tîrziu. Esențial e să nu ne pierdem ideile. Totul se reduce la a avea o idee bună! Nu știu dacă știți, dar eu uit ce visez cînd se face lumină. Mi s-a întîmplat de multe ori să visez ceva interesant – în legătură cu care să am senzația că sînt într-un film –, apoi să-mi dau seama că am visat, să-mi pun o mîină pe ochi și să mă duc repede undeva unde am un reproductor ca să nu-mi fugă din minte povestea.

Declari că te gîndești să pleci din țară. De ce?

Vreau să plec așezat, poate chiar definitiv. Și pentru asta sper să înlînesc oameni care să fie interesați de munca mea și de ce știu să fac pînă la ora asta. N-aș vrea să o iau de la zero și să spăl vase cum am pătuit acum 13 ani. Și vreau să plec pentru că aici nu văd lucrurile evoluînd înspre bine, în ciuda faptului că mai vin din cînd în cînd oameni care spun: „Uite, s-a mai construit un mic zgîrie-nori pe Calea Victoriei, ce mișto, evoluat!”.

REPERE

» **Absolvent al Academiei de Teatru și Film, secția actorie (1991).**

» **Teatru: 2003 – *Total despre AI* (Cherie Vogelstein), regie, Teatrul Luni de la Green Hours; 2002 – *Toți bărbații sînt curve* (David Mamet), regie, Clubul Prometheus; 2002 – *Sex, drugs, rock and roll* (Eric Bogosian), regie, interpretare, Teatrul Luni.**

» **Regie de film: 2006 – *Advertising Space* (scurtmetraj); 2006, *Take Six* (scurtmetraj); 2005 – *Eminescu versus Eminem* (lungmetraj), co-scenarist, regizor, actor; 2005 – *Fix Alert* (lungmetraj), co-scenarist, regizor, actor; 2004 – *Advertising* (scurtmetraj), scenariu, cameră, regie.**

» **Roluri în filme (selectiv): 2005 – *Tinerețe fără tinerețe*, Dr. Gavrilă (regia Francis Ford Coppola); 2005 – *Fix Alert*, Gambler; filme de televiziune: 2006 – *La Urgență*, serial, Radu Panc; 2004 – *Călătoria de vis* (Tudor Popescu), Filip.**

» **Premii (selectiv): 2006 – Mențiune de onoare la Premiile UCIN, *Fix Alert*; 2005 – Mențiune specială la B-Est Film Festival – București, pentru *Fix Alert*; 2003 – cel mai bun actor al anului 2002, Gala UNITER (pentru rolul din *Sex, drugs, rock and roll*).**

dat-o eu. Numai așa pot vedea, pot alege, pot găsi proiecte în care îmi place să mă implic. Proiectele personale le trec deja la capitolul hobby-uri.

Din filmele independente câștigi bani, în timp?

Nu pot spune că de acolo scot bani imediat. Nici din *Fix Alert*, nici din *Eminescu versus Eminem* nu s-a îmbogățit nimeni. Actorii din cele două producții nu au fost plătiți nici la ora asta. Există o viață pe care filmul o are după lansare și care durează ani de zile. Căci filmul trece prin diferite etape: *Fix Alert* a fost și la cinema, o să apară pe DVD, apoi va fi difuzat de HBO, poate și de Televiziunea Română.

*Ești mulțumit de cum a fost receptat *Fix Alert*?*

Nu, dar nu mă așteptam la altceva. Sînt mulțumit în măsura în care aud ce se spune despre film și aud reacțiile unor oameni care îmi mai povestesc de o scenă sau de alta. N-avea cum să placă tuturor și aici e percepția greșită: eu n-am vrut să fac un film snob ori un film cult sau unul pentru inițiați, ci am făcut un film pe care eu îmi doresc foarte mult să-l văd și despre care știam că nu s-a făcut. Asta-i tot. Este, în orice caz, o experiență irepetabilă. Nu știu încă cum va fi cu următoarele proiecte, tot ce pot spune sigur e că ele vor exista.

Obişnuiești să mai fii spectator?

Destul de rar. Un copil te schimbă foarte mult și, odată cu apariția lui, devii spectator la cu totul altfel de lucruri. Am fost la puține spectacole de teatru în ultima vreme, în schimb m-am apucat de scris. Am rubrici în „24-FUN”, „Eva” sau în revista HBO. Partea cu scrisul e o joacă. De fapt, e joaca preferată.

Producțiile independente și atitudinea de rebel te-au izolat, te-au îndepărtat de breaslă?

M-am îndepărtat eu însumi de mult de breaslă. Cînd totuși există momente de întîlnire cu colegii, e bine să descopăr că putem lucra în continuare împreună. În principiu, nu fac altceva decît să încerc să-mi trăiesc viața, să pun niște proiecte pe picioare, chiar dacă altele. Îndepărtarea de breaslă e un fel de a mă apăra, de a sta deoparte pentru că sînt destul de dezamăgit de ce se întîmplă în jur. Încerc să fac lucruri care să-mi placă și să-mi apropie oamenii cu care să pot să leg cîteva fire, măcar pentru o perioadă în care lucrăm împreună. Acum totul intră sub semnul advertising-ului, al campaniilor de imagine, al capacității pe care o ai de a promova lucrul pe care-l faci. În această zonă există multe compromisuri pe care cineva care-și dorește să fie vizibil trebuie să le facă. Trebuie să apelezi la manevre de marketing ca să ieși în evidență, fiindcă

LECTURI ÎNTRERUPE

Doris MIRONESCU

La muța-țoca!

N-am apucat să schimb nici două vorbe cu Vasile Leac la recentul tîrg Gaudeamus, la care am trecut cel mult 25 de minute sîmbăta trecută. 25 de minute de neuitat, bineînțeles: sute de mii de cărți, puhoi de lume și atîta transpirație! Dintr-un vag sentiment de remușcare pentru acest lucru, sau poate ca urmare a datoriei de onoare față de o carte care mi-a plăcut, aștern aici niște însemnări despre penultimul său volum de versuri, apărut în a doua ediție anul acesta la Editura Vinea, după o primă ediție arădeană la Hartmann, și intitulat *Seymour: sonată pentru cornet de hirtie*.

Care Seymour? Aproape sigur Seymour Glass, acela care își trage un glonț în timp în ultimul paragraf din *O zi minunată pentru peștii-banană*, personajul absent cărui îi este dedicat *Seymour: o introducere*, ca și părți ample din *Franny și Zooey* sau *Dulgheri, ridicăți grinda acoperișului*, poetul genial și perfectul inadapdat, disprețuind sau neînțelegînd lanțurile de compromisuri în care se lasă prinși oamenii, regretînd o puritate pe care numai copiii o mai au. Sau, insinuează Vasile Leac la derută, poate fi vorba de Seymour Bushe, personaj epizodic în *Ulise-le lui Joyce*, un avocat dublînz care cîștigă un proces în 1904 într-un caz oribil de fraticid. Înclin, bineînțeles, spre primul, figură pregnantă a operei lui „D.J.” Salinger (mare învîrtitor de discuri la postul de radio „Dostoievski F.M.”!!! – vezi colecția revistei „ca și cum”), intuit adesea în spatele renunțurilor dezabuzate din unele poezii. Constatările eșecului și căderii în rutină sînt destule: „îmi aduc aminte de o rudă îndepărtată/ care uita întotdeauna să-și dea jos pijamaua/ pînă la urmă a murit”... În cele din urmă, un poem foarte izbutit, intitulat *despărțirea de seymour*, pune capăt derivei: „totuși am ceva în comun cu rezervația de sensuri”, recunoaște poetul. El se atașează de „cineva” pe care-l găsește nemișcat, pe jos, lîngă ușa, și tocmai acest atașament neașteptat față de o ființă nenorocită („I-am așezat pe un tricou în fotoliu/ a băut foarte puțină apă/ pe urmă iarăși m-am întors și l-am privit/ cum stă acolo în fotoliu pe jumătate terminat”) marchează reînnoirea poetului printre ceilalți, apariția compasiunii, încetarea pulsivității solipsiste, autodistructive.

Cel mai adesea, totuși, personajul din poeme este „v. leac” (așa

» **Poetul Leac se folosește de cuvinte fără nici un fason, cumva în joacă, expunîndu-și libertatea fără exhibiționism, dar cu un vizibil sentiment de triumf: „în clipa asta rușinoasă/ toți oamenii și toate continentele mă privesc/ numai eu stau pe birou cuprins de emoție/ comisia se agită și cită fericire și revoluție în jur/ numai eu gol pușcă/ stau pe birou și citesc anunțuri matrimoniale”.**

semnează el), un tip cu un aplomb deosebit, făcînd parte din spița goliardică a lui Villon și, la noi, a tînarului Geo Bogza sau a lui Geo Dumitrescu. Este un tînar de o franchețe jovială, un uriaș candid, un Whitman mai burlesc și mai puțin stihial, la care sentimentul cosmosului se exprimă în contemplarea de „cururi de licurici”. Poetul Leac se folosește de cuvinte fără nici un fason, cumva în joacă, expunîndu-și libertatea fără exhibiționism, dar cu un vizibil sentiment de triumf: „în clipa asta rușinoasă/ toți oamenii și toate continentele mă privesc/ numai eu stau pe birou cuprins de emoție/ comisia se agită și cită fericire și revoluție în jur/ numai eu gol pușcă/ stau pe birou și citesc anunțuri matrimoniale”.

Dacă e să suferă de ceva, această poezie „suferă” de prea multă sănătate, de un exces de vitalitate. Spun asta pentru că, de-a lungul vremii, am auzit vorbindu-se în legătură cu poezia lui Vasile Leac despre suprarealism. Limbajul nu aberează în poezia lui Vasile Leac decît atît cît trebuie ca să-și intrige cititorul. Poetul nu se dă îndărăt să versifice o conversație de discotecă, terminată fericit: „hai pe ring!/ mamă, ești mortală/ ce mișcări!/ la muța-țoca/ la muța-țoca/ dă-mi voie te rog – immm!/ fără cuvinte dulceață/ stau aproape”. Poetul știe ce replici să folosească pentru a cunoaște succesul. „La muța-țoca”, de pildă. Ce înseamnă „la muța-țoca”? Vasile Leac nu spune nicăieri. Am să-l întreb la proximal tîrg de carte...

Povestea încă nespusă a unui dandy comunist

Am ajuns și anul acesta în fugă și laarele mai aglomerate la Tîrgul de Carte Gaudeamus din București. Și, ca în fiecare an, mica doză de contact cu lumea scriitoricească sau studioasă română mă vindecă pentru luni bune de zile de orice poftă de socializare. Am, evident, și cîțiva prieteni pe care sînt bucuros să-i revăd. Dar, în gene-

ral, discursurile, zîmbetele false, marketingul făcut cu plecaciuni culturale sînt tot atîtea motive să-ți iei lumea în cap. Am ni merit însă întîmplător la o foarte plăcută și relaxantă discuție despre cărți de eseu și critică organizată de Paralela 45. Și am auzit prezentarea unei monografii „A.E. Baconsky” semnate de Crina Bud.

C. Rogozanu

După ce a fost introdusă de criticul Ion Pop, Crina Bud a ținut un mic discurs convingător, îndejuns de convingător înct să mă facă să vreau cartea. Un lucru extrem de rar printre autorii români, această forță de persuasiune – de obicei știu dinainte ce aș vrea să citesc, nu trebuie să văd o lansare ca să trec o carte pe lista de lecturi. Crina Bud nu a ținut vreun discurs „flamboyant”, ci a dat mai curînd o mostră dintr-o retorică a criticii serioase, de încredere, extrem de utile.

Cartea *Rolurile și rolul lui A.E. Baconsky în cultura română* respectă întocmai prima impresie pe care mi-a făcut-o autoarea. O monografie alcătuită după toate regulile didactice, bine documentată, cu multe exemple, cu inventarierii generoase ale tematicii poetului și prozatorului. În toate aceste structuri dure, Bud știe să introducă de fiecare dată o informație biografică „de culoare” capabilă să înmoaie țîfna universitară sau un strop de îndrăzneală interpretativă care să anime lungi exemplificări din poeme, blîntuite de sinistru caracter „/”. Am citit monografia Crinei Bud cu plăcerea omului intoxicaat de prea multă

eseistică (chiar și de propria eseistică), de prea multă opinie, de prea multă filosofare. Alegerea subiectului este perfectă – dandy-ul comunist în jurul căruiu circula și circula încă atîtea povești, circulă.

Sînt unele observații însă în ce privește dezvoltarea lucrării. Monografia ca gen conține o ipocrită lipire a senzaționalului biografic de mult mai puțin senzațională și mai mult subtilă interpretare a textelor. Ar trebui ieșit din această convenție chiar și cînd e vorba despre Baconsky, în cazul căruiu – vorbim totuși de un dandy – arta este viața și invers. Pactul tacit al amestecului de biografie și interpretare critică funcționează, evident, în mediul universitar, dar el ar trebui să suferă o transformare importantă la ieșirea în tipar pentru marea public. Pentru cititorul inocent, capitolele de analiză aplicată pot fi intimidante sau plicticoase, pentru cititorul avizat tocmai partea de cercetare biografică și de subtilitate a interpretării este cea care contează, și nu neapărat trecerea în revistă, școlărește, a tuturor „dimensiunilor poetice”. Deși ipoteza este emisă extrem de atractiv în esul de început, cu un Baconsky, om al rolurilor social-artistice, demonstrația continuă

uneori monoton, pentru că agilitatea interpretării este sufocată de dorința de inventariere și clasificare a tematicii, un mod desuet de cucerire a publicului, chiar și a publicului „specialist”. Nimic mai neatractiv, de exemplu, decît să citești evoluția molcomă pe teme din cea de-a doua parte, structură care amintește de abordările de liceu sau de obsesiile criticii interbelice. Adică, în mod obligatoriu, trebuie să avem capitole precum „iubirea”, „istoria”, „natura”.

Important este echilibrul în tonul criticului

Structura defectuoasă prin conservatorism poate fi, e adevărat, trecută cu vederea grație unor comentarii pertinente sau unor amuzante fraze tranșante dedicate derapajelor compromițătoare ale poetului, condimentate cu citate care nu-l cruță în nici un fel: „Respingătoare prin falsitate e profunda participare afectivă a cîntărețului la istoria zbuciumată a popoarelor comuniste: bulgari, greci, coreeni etc. Nici o diferență în tratare, aceeași patetism, aceeași glorie de paradă, aceeași revoltă fără margini. Cîcila Sfirșit de august sărbătorește unificarea de destin a românilor cu rușii prin exclamații ca: «Vin ai noștri – vin rușii ca mine/l-auzi tunul/Astea sînt catiuși/Strașnic bate/vremea noastră vine»”. Important este echilibrul în tonul criticului Crina Bud. Sînt privite cu ironie nu doar pasajele compromițătoare ale poetului analizat, ci și „revizionisme” unui Grigurcu la adresa respectivului poet. Și mai important: unele lupte sau riposte la adresa regimului venite din partea lui Baconsky nu sînt imediat „eroizate”, așa

SEMNAL

Institutul de Investigare a Crimelor Comunistului în România, *De ce trebuie condamnat comunismul* (conținutul DVD), volumul I, 2006, colecția „Reviste și publicații”, Editura Polirom, 320 de pagini, 29,95 RON

Inițierea Institutului de Investigare a Crimelor Comunistului în România, în 2005, printr-o Hotărîre de Guvern, s-a produs într-un moment în care societatea civilă reclama lipsa unei condamnări a regimului totalitar comunist și absența acțiunilor reparatoare din partea instituțiilor statului român cu privire la abuzurile săvîrșite în perioada comunistă. Scopul Institutului este acela de a analiza și de a informa în mod obiectiv publicul larg cu privire la crimele săvîrșite în numele luptei de clasă și al utopiei care a stat la baza dominației comuniste. Președinte: Marius Oprea. Director General: Stejărel Olaru

Din cuprins: Despre Institutul de Investigare a Crimelor Comunistului în România • *In memoriam* Ioan Gavrilă Ogoranu • *In memoriam* Virgil Ierunca • Terorismul de Stat în România comunistă • Bazele legislative ale represivității comuniste în România • O privire în interiorul aparatului de securitate • Fiziologia Nomenclăturii • Secția de Cadre ca instrument de verificare și control în interiorul Partidului Comunist • Despre tragedia impunerii omului nou. Fenomenul Pitești

cum nici petele rușinoase din biografia sa nu sînt puse la zid cu sadism.

Există marea frustrare, la lectura acestei cărți, că putea fi în sfîrșit ceva ce, personal, aștept de mult timp. Nu revizuirii, nu dărîmarea statuiilor poezilor minjiți, nu ridicarea de socluri false pentru poeți eroi, ci descrierea în forță, coerent, într-un amestec perfect de narativ și hermeneutic, a unui destin poetic care poate spune foarte multe despre societatea de atunci. Bud are atitudinea potrivită, dă exemple excelente care demonstrează tocmai acel amestec forțat de biografic și poetic, definește dandy-ul comunist, dar pare să nu înțeleagă destinația mai mult decît „universitară” a unei astfel de cărți.

Crina Bud a parcurs jumătate de drum

Baconsky, Nichita Stănescu, Marin Sorescu sînt personaje care merită efortul criticului de a trece înșpre nonfictional, dinspre exegeza cunimite universitară. E adevărat că aceasta din urmă trebuie să stea la baza demersului. Dar acești poeți sînt pînă la urmă rezultatul unor stranii înlanțuriri de fapte biografice, inspirații artistice și, foarte important, eroizare istorică din partea unor cititori extrem de naivi, așa cum erau cei din perioada postbelică. E cu atît mai importantă deconstruirea atentă a soclului – nici nu mai sînt sigur dacă mai are vreo importanță re-judecarea valorii lor, fie că au fost impuși forțat, fie că nu –, pentru că un astfel de proces poate asigura înțelegerea mării lor.

Crina Bud a parcurs jumătate de drum, și-a descoperit tonalitatea corectă și și-a asigurat materialul de analiză. Cel mai bun exemplu de „capitol ratat” se află într-un moment peste care autoarea trece cu mare repuziune: discursurile pe care le-au ținut membrii echipei de la „Steaua” împotriva poeziei proletcultiste și împotriva lui Dan Deșliu. A.E. Baconsky avea în 1956 un discurs precum: „În să precizez în fața dumneavoastră că asemenea versuri le consider cu totul regretabile și că dacă bunăoară Dan Deșliu, care le tot citează mereu, ar fi ispitit să le revendice paternitatea, i le-aș ceda cu deosebită plăcere”. Curajul venit din complexul compromisiului, forța unui astfel de discurs contextualizat sînt teme care ar fi meritat tratate pe zeci de pagini în locul celor dedicate, cum aminteam, „naturii” sau „jubirii”. „Rolurile” lui Baconsky sînt bine exemplificate, dar ele ar fi trebuit mai mult narativizate biografic. Știu că acest in-

» Crina Bud, *Rolurile și rolul lui A.E. Baconsky în cultura română*, colecția „Deschideri”, Editura Paralela 45, 2006

demn poate semăna cu o sugestie de comercializare a cărții. Dar personaje precum Labiș, Baconsky sau Stănescu n-au fost altceva decît „starurile” nonconformiste acceptate de autoritățile comuniste. Și, evident, abordarea trebuie să fie una pe măsură.

Monografia Crinei Bud este oricum o bună promisiune de reînviere a criticii „serioase”, a cercetării filologice. Într-o inflație de speculație hermeneutică, astfel de abordări corecte și precise ale literaturii constituie pauze de respirație binevenite pentru orice cititor interesat de istoria literaturii recente.

» Pentru cititorul inocent, capitolele de analiză aplicată pot fi intimidante sau plicticoase, pentru cititorul avizat tocmai partea de cercetare biografică și de subtilitate a interpretării este cea care contează.

CREPUSCUL CIVIL DE DIMINEAȚĂ

Emil BRUMARU

Modalitățile lecturii

Stilul smuls. Într-una dintre vacanțele de studenție, petrecută pe moșioara moștenită de la maică-să (și condusă cu dichis de bunica Tatiana Markovna Berejkova), făcînd o incursiune în casa cea veche, nelocuită, cu piatra măcinată, Raiski „...descoperi gestu două mii de volume și se așină în cititul titlurilor. Găsi toți enciclopediștii; dădu de Racine, Corneille, Montesquieu, Voltaire, clasicii antici în traducere franceză, Orlando Furioso... Walter Scott... găsi cunoscutul *Ierusalim eliberat*, *Iliada*, în limba franceză, pe Osian... pe Marmontel și Chateaubriand și numeroase lucrări memorialistice. Multe cărți cu filele netăiate dovedeau că proprietarii lor... nu apucaseră să le citească. Din ziua aceea, Raiski abia se mai simțea prin casă; nu se mai ducea nici măcar la Volga, ci doar citea, înghițind cu sete volum după volum... Un adevărat rai *à la Goncourt*! Să stai și să citești la nesfîrșit... Să nu ne grăbim însă să-l invidiem. Peste cîțiva ani, din scrisoarea lui Leonti Kozlov, căruia i se lăsase în seamă păstrarea acestei comori, Boris Pavlovici află... Dar să ne explicăm mai bine blîndul Leonti, să nu-l luăm povara de pe suflet: „Îți amintesc de edițiile vechi, gotice, ale clasicilor... alea în coperte scumpe? Ți-aduci aminte de vechiul Shakespeare, jumătate text, jumătate comentariu? Îți aduci aminte de primele ediții ale enciclopediștilor francezi, pe pergament? Ții minte...”. Cum să nu-și amintească? Nu sîntem în stare decît să continuăm, copleșiți, transcrierea epistolei dezastruoase a lui Kozlov: „O să mă întreb cine este acest Volohov?... Chiar dacă i-ai da o ediție Elzevir, el și din ea ar rupe filele. Are un obicei neînchipuit de urît, pe care l-am aflat, cu groază, din păcate prea tîrziu; cînd citește o carte, din partea ci-

tită rupe foi și-și aprinde cu ele țigara sau face un sul și-și curăță unghiile sau urechile” (s.m.). Să nu credeți că se sfiște, că se ascunde de lume, tăinuindu-și viciul degustător, distrugător. Nu! Mark Volohov consideră că așa e normal să procedeze și-și consumă gesturile diabolice nonșalant, la vedere, cu cea mai liniștită satisfacție. „Mi se părea mie că toate cărțile se înăpăiau de la el mai subțiri decît fuseseră, dar nu am putut să-mi dau multă vreme seama din ce cauză, pînă cînd odată, pe cînd Volohov se afla la mine, l-am văzut făcînd lucrul acesta. Îl luase, ca un om de treabă, pe Aristofan, în care textul grec e însoțit și de traducerea franceză – și chiar acolo în fața mea a rupt deodată o foaie de la sfîrșitul cărții – înainte ca eu să fi putut scoate măcar o vorbă.” Sărmanul Leonti Kozlov! Este pur și simplu terorizat de Mark Volohov! Fiindcă iată ce mai scrie: „Dar în numele lui Dumnezeu, te rog, să nu-i spui cumva cum l-am încondeiat. O să-mi joace neapărat cine știe ce festă, ba poate chiar și ție. *I-am cerut explicații de ce a rupt cărțile, dar a făcut o mutră, că n-am mai avut curajul să persist*” (s.m.). Leonti știe ce știe! „Volohin așa e o ciudățenie a orașului nostru. Nu-l iubește nimeni și toți se tem de el, iar în ce mă privește, nu pot să nu-l iubesc, dar nici să nu mă tem de el nu pot. Ba îmi ia șapca din cap și se bucură cînd nu bag de seamă, ba-mi bate noaptea-n fereastră... În schimb, aduce uneori pe neașteptate cite o sticlă de vin bun sau o groază de zarzavat. A fost trimis în orașul nostru cu domiciliu forțat, sub supravegherea poliției, și de cînd a venit el nu se poate spune că orașul nu este în pericol.” Egorka-rînjitul ar fi degustat cu delicii situația... ca și *stilul smuls al lecturilor* lui Mark Volohov!

SEMNAL

Dumitru Crudu, *Steaua fără... Mihail Sebastian* (conține CD), colecția „Teatru”, Editura Cartea Românească, 152 de pagini, 18,95 RON

„Steaua fără... Mihail Sebastian este, dintre textele dramatice ale lui Dumitru Crudu pe care le cunosc pînă acum, cel mai complex, mai dramatic și mai realizat în profunzime. Conține atîta substanță umană, atîta adevăr istoric, e de o multitudine de sensuri și simboluri social-culturale ale istoriei românești recente, înct la un moment dat ai impresia că a adunat în paginile lui, ca într-o oglindă magică, tot ceea ce i s-a întîmplat spiritualității românești pe parcursul întregului secol XX, sumbru și tragic. Pe de altă parte, *Steaua...* este o sinteză dintre cele mai inspirate și reușite, dacă nu chiar cea mai semnificativă, din tot ce a realizat *postmodernismul românesc* în materie de valoare literară pînă la ora actuală. [...] În opinia mea, un asemenea lucru îl putea face doar un scriitor din noua generație, neîmpovărat de tare și complexe de tot felul.” (Vladimir Beșleagă)

Pier Paolo Pasolini, *Scrieri corsare*, traducere de Oana Boșca-Mălin și Corina Anton, prefață la ediția în limba română de Piero Spila, colecția „Plural M”, Editura Polirom, 256 de pagini, 18,95 RON

Volumul cuprinde eseuri critice, precum și o serie de documente la care Pasolini face referire în textele sale. Temele merg de la critica literară pînă la politică (cîteva eseuri despre fascism și antifascism, raportul dintre puterea politică și Biserică), religie (toleranța Bisericii, analiza discursurilor Papei) și cultură. Eseurile sînt ordonate în funcție de data apariției, Pasolini provocînd cititorul să descopere singur corelațiile lor, reordonînd și reconstruind astfel cartea.

Din cuprins: 17 mai 1973. Analiza lingvistică a unui slogan • 15 iulie 1973. Prima revoluție adevărată de dreapta • Martie 1974. Intelectualii de la '68: manihemism și ortodoxie a „Revoluției zilei de mine” • 10 iunie 1974. Studiul asupra revoluției antropologice în Italia

TEATRU LA ROTISOR

Mihaela MICHAÏLOV

Moartea cuvintelor goale

„Simpla rostire și, implicit, auzire a unui text pe scenă nu înseamnă act artistic”, a spus regizorul David Esrig la una dintre întâlnirile din cadrul workshop-ului ținut în perioada 19-26 noiembrie la Teatrul Metropolis din București.

Tema acestuia a fost „Partitura de joc: acțiunea din spatele cuvintelor”. David Esrig s-a concentrat pe dimensiunea verticală a textului, pe secționarea lui în etaje de acțiuni și detalii interdependente, pe compartimentarea fiecărei strategii interpretative în subclase de intenții etc. Monologurile pe care actorii le-au prezentat au fost disecate pînă la ultima celulă dramatică. Accentul a fost pus de fiecare dată pe ceea ce, fără să rostească, actorul exprimă tensional prin joc.

David Esrig propune un sistem de gândire textual-dramatică, funcționând pe principiul păpușii rușesti. Nici un conflict nu se poate structura dintr-odată. El evoluează în etape și trece peste praguri de coliziune, peste acumulări și declinuri. Conflictul patent are întotdeauna straturi latente. Pentru Esrig, această latență merită cea mai mare atenție. Rostirea unei replici este precedată de un proces mental complex, pe parcursul căruia actorul trebuie să-și definească țelul.

Important este să conștientizezi ce spui, pentru că, automat, vei conștientiza ce joci. Și aici, de fapt, este marea problemă de abordare din teatrul românesc. De cele mai multe ori, actorii nu realizează semnificația subterană a textului și atunci nu fac decât să redea cuvinte. Le frazează arbitrar, liniar, expozitiv. Actorii nu știu ce spun, nu au în minte drumul

» **Cuvîntul în teatru poate fi, în același timp, salvator și criminal. Salvator dacă e personalizat într-o situație dramatică și criminal dacă e doar verbalizat fără nici o intensitate de relație.**

înainte și înapoi al rolului. Joacă pe loc, citește izolat propriul rol. Teatrul nu este, evident, permutarea paginii pe scenă. Este un complex de sensuri dramatice care, dacă nu depășesc nivelul pur literal (pe care îl voi numi de rostire propriu-zisă a textului, *lexical*, și nu *sintactic*) țin de o simplă lectură. Latura informațională a oricărui text devine ineficientă și insuficientă dacă nu e deschisă dramatic, dacă nu i se găsește contrastul relevant. Aria concretului, pe care teatrul o cere cu maximă pregnanță, vizează tocmai abilitatea de a vitaliza un personaj, de a-i da consistență, printr-o sumă de contexte, aici și acum. De a-i intercepta toate inflexiunile paradoxale. Cuvîntul în teatru poate fi, în același timp, salvator și criminal. Salvator dacă e personalizat într-o situație dramatică și criminal dacă e doar verbalizat fără nici o intensitate de relație.

Ceea ce instituie David Esrig este o practică de lucru care vine din decriptarea implicațiilor de adîncime ale textului. Regizorul le cere actorilor să pună în prim-plan două noțiuni fundamentale, pe care le accentua și Declan Donnellan în cartea sa *Actorul și ținta. Reguli și instrumente pentru jocul teatral* (Unitext, București, 2005). Este vorba de țintă și de intenție. Fără ele, semnificațiile se diluează. Or, pe Esrig, ca și pe Donnellan, îl preocupă transformarea actului teatral în act existențial. „Tot ceea ce putem fi învățați despre actorie sînt negațiile duble. Cu alte cuvinte, putem fi învățați cum să nu ne blocăm instinctul natural de a juca roluri așa cum putem fi

învățați cum să nu ne blocăm instinctul natural de a respira”, afirmă Donnellan.

Cu prietenie, timișorenilor muzicieni și melomani independenți...

Între versiunile ascultate ale Sonatei pentru violoncel și piano de Debussy, arareori am fost atît de impresionat ca atunci cînd am auzit-o, în concert la Timișoara, pe violoncelista Alexandra Guțu. Sunetul plin și cald al violoncelului, admirabilul ei sens al ritmului, în serviciul melodiilor dansante spaniole, al mișcărilor de balet ale unui Pierrot amintind de melodioasa „La Boîte à Joujoux” și, de ce nu, într-un stil jazzy te trimis de gîndul la Paul Tortelier din perioada lui engleză, imediat după cel de-al doilea război mondial.

Tortelier era acompaniat la pian de Gerald Moore, dar, cum citeș despre Debussy, pianistul are aici un rol cu totul secundar, compozitorul notînd pe manuscris: „Pianistul să nu uite niciodată că nu trebuie să lupte împotriva violoncelului, ci să-l acompanieze”. Este ceea ce face mai puțin Benjamin Britten într-o interpretare pe disc (Decca) frumoasă, care sună însă mai romantic, chiar dacă nu se luptă cu partenerul său Mstislav Rostropovich. Seria interpretărilor de către violonceliști celebri a sonatei de Debussy este relativ lungă, cu un remarcabil și agitat Maurice Maréchal, în 1930, împreună cu Robert Casadesus (Strings), Pierre Fournier și Guy Bourassa, într-o înregistrare video din 1960 (VAI Artists), Tortelier, din nou, cu Jean Hubeau, în 1962 (EMM), Daniil Shafran cu Anton Ginzburg, în 1970 (Melody/Aulos), iar mai recent, Misha Maisky și Martha Argerich, la festivalul celei din urmă din Japonia (DG). Sonata a fost și este în repertoriul artiștilor români sau al celor care colaborează cu ei. Radioul italian o retransmitea nu de mult în emisiunea dedicată memoriei lui Radu Aldulescu, într-o înregistrare live cu Albert Gutman, din 1971, iar pianista Mihaela Ursuleasa era, în 2002, acompaniatoarea Tanjei Tetzlaff, la Festivalul de la Schwetzingen din Germania. Ca să spun așa, aveți de unde alege...

Ceea ce mi se pare regretabil este că în țara ei nu o puteți practic asculta pe disc, în marele repertoriu, pe o violoncelistă de talie internațională cum este Alexandra Guțu. Și nu este singura, dar omagiile mele se îndreaptă aici către ea. Nici măcar mai vechile înregistrări Electrecord nu au fost remasterizate, pentru a nu mai spune lucrul elementar că un artist evoluează, capabil la maturitate să pună în lumină o altă paletă de culori, o altă interpretare spirituală. Am ascultat revoltat, și nu mă pot abține să nu revin asupra ei, declarația uimitoare a ministrului Culturii, făcută la Timișoara în sala de concert, că singurele probleme de in-

SCRISOARE PENTRU MELOMANI

„Muzica nu trebuie înțeleasă, ea trebuie ascultată” (Hermann Scherchen)

Victor ESKENASY, Radio Europa Liberă, Praga

Alexandra Guțu, Sorin Dogariu și Marian Tănău, fotografie din livretul noului lor disc Kodaly • Haendel-Halvorsen • Bernstein • Piazzola. Duos and Trios for Violin, Cello & Piano

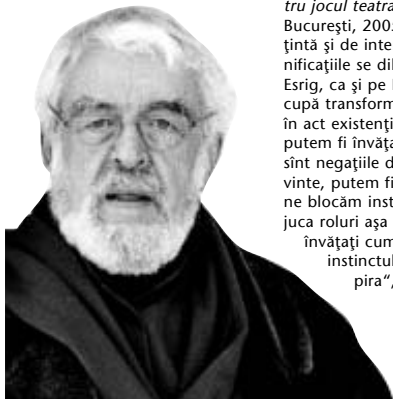
tegrare în Uniunea Europeană ale României ar fi de natură culturală. Nu, muzicienii români sînt integrați deja, uneori chiar prea bine, uitîndu-se aproape complet de unii dintre cei stabiliți în străinătate sau fiind neglijăți de cei de acasă, în afara orașului, eventual provinciei lor de baștină. Eleva lui Serafim Antropov la Conservatorul din București, a lui Joseph Calvet și André Navarra la cel din Paris, a lui Antonio Janigro la cursurile de perfecționare de la Salzburg ar fi putut fi un nume de mare rezonanță pe scena internațională a violoncelului dacă, așa cum se scrie eufemistic în prezentarea unui disc compact editat de Humanitas (Cellissimo), nu ar fi suferit de pe urma „alcătuirii strîmbe a vremurilor”.

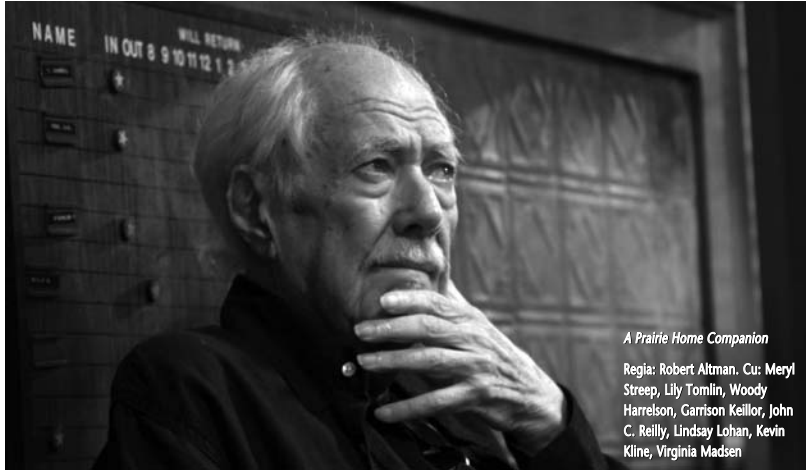
Vremurile s-au schimbat și, poate, ar fi momentul și pentru o „alcătuire dreaptă” a lor în ce-i privește pe marii muzicieni. Pînă la dezvoltarea unei case de discuri clasice serioase, private, capabile să intre în circuitul de distribuție internațional, n-ar strica să pună puțin umărul Ministerul Culturii, Institutul Cultural Român pentru a le facilita acestor artiști de clasă discutabilă mondială o intrare pe poarta principală în lumea largă. Nu ar face decât un serviciu imaginii României, fiindcă, din nou, nu muzicienii sînt cei cu probleme de integrare europeană, ci birocrăția, nu de puține ori obtuză, care le guvernează breasla. Alexandra Guțu merită mai mult decît medalia de excelență ce i-a fost acordată de primul timișorean pentru „întreaga activitate și promovarea imaginii municipiului”.

Altfel, între muzicienii prieteni, slavă domnului, mai funcționează o solidari-

tate de breaslă. Grație ei, prin intermediul violonistului timișorean Marian Tănău, ajuns la Detroit Symphony Orchestra, violoncelista Alexandra Guțu poate fi ascultată, într-un trio, împreună cu pianistul Sorin Dogariu, pe un disc compact nou, cu un program pentru toate gusturile: Zoltan Kodaly, *Duo pentru vioară și violoncel*, op. 7, Passacaglia lui Halvorsen, atribuită mult timp lui Haendel, Leonard Bernstein, *Trio cu pian* și, ca supliment de concert, o piesă de Astor Piazzola, *Ototo Porteno*. Înregistrarea a fost făcută în luna iunie a acestui an, în sala de concert a Școlii de Muzică a Universității de Vest din Timișoara, în cadrul Festivalului Timișoara Muzicală. Din nou, există mai multe înregistrări de renume ale Duo-ului de Kodaly (Jascha Heifetz/Gregor Piatigorsky, Janos Starker/Josef Gingold, Alexandre Brussilovsky/Bion Tsang etc.), dar vă asigur că timișorenii nu sînt cu nimic mai prejos. Singura problemă este că discul nu prea e de găsit în România. Căutați-l însă pe Internet, la cdbaby.com, o companie americană specializată în distribuția discurilor artiștilor independenți. Independenți și integrați. Mult succes lor!

P.S.: George Andrei, un meloman american originar din România, al cărui site muzical vi-l recomand mai mult decît călduros, îmi semnalează un alt disc (Grotto), avîndu-l la vioară pe Marian Tănău, cu muzica de cameră a lui Paul Paray (1886-1979). Discul și interpretarea au fost recenzate la superlativ de revista americană „Fanfare” în numărul din noiembrie/decembrie 2004.

A Prairie Home Companion

Regia: Robert Altman. Cu: Meryl Streep, Lily Tomlin, Woody Harrelson, Garrison Keillor, John C. Reilly, Lindsay Lohan, Kevin Kline, Virginia Madsen

Testamentul lui Robert Altman

Robert Altman a murit pe 20 noiembrie. Nu știam că avea cancer. Mi-am adus aminte cum a fost la Berlin anul ăsta, când i-am văzut *A Prairie Home Companion*. M-am nimerit în seara spectacolului de gală de la Berlinale Palast (fusesem la cutiile poștale) tocmai când intra echipa în sală, așa că am stat agățată de scări și pe virfurile virfurilor să-i văd mai bine pe Robert Altman, Meryl Streep, Woody Harrelson, Lindsay Lohan. Lîngă mine o femeie nebulă mi-a ciuruit timpanul urlînd „Merryyyy!!!!!!”.

„Meryl” era ca o nașă la nuntă, Woody Harrelson, cu ciupilică verde pe cap, părea foarte uman, dar cel mai uman era de la zece poște însuși Altman, cu purtarea lui calmă și blîndă, de Obi Wan Kenobi cu cinci doctorate în știința de a trăi. Era într-adevăr emoționant să-l vezi după ce-i vizionasei filmul, chiar dacă nu ești genul care intră în fibrilație cînd vede o vedetă în carne și oase. Nu părea bolnav, ceea ce era întru cîtva liniștor. Atunci, la viziunea de presă s-a lăcrimat, s-a ris și s-a aplaudat pe genericul de final de mai multe ori și s-a stat pînă s-au aprins luminile. Nu știu, se simțea că era ultimul său film – și din povestea teatrului care urma să se închidă, cu ultimul spectacol al echipei care trăia ca-n familie de-o viață, și din subîntriga de film noir din anii '40, cu îngerul morții intruchipat de Virginia Madsen venit să ia pe cineva și care îl vrăjește pe detectivul Guy Noir interpretat de Kevin Kline, în fine, din fiecare element al acestui stratificat și unitar complex care părea să aibă toate datele – pragmatice, dar mai ales impalpabile – ale unui testament (artistic). Am aflat de-abia acum că cineastul era deja diagnosticat cu cancer cînd a intrat în producție. Moartea l-a prins în preproducție cu un alt film, deci *A Prairie Home Companion* nu era sută la sută gîndit ca ultimul. Nici nu era făcut după scenariul lui Altman, ci după cel al lui Garrison Keillor (creatorul ade-

văratului show radiofonic *A Prairie Home Companion*).

Îmi pare foarte rău că filmul n-a primit Ursul de Aur. Îmi făceam planuri, mi-aduc aminte, că jurul ar fi putut să i-l dea, măcar pe considerentul că era posibil să fie ultimul film al lui Altman. La scurt timp după Berlină, pe 5 martie, Altman primea Oscarul onorific pentru întreaga sa carieră, cel cu care AMPAS îi gratulează înainte de finish pe marii creatori pe care nu i-a băgat în seamă cînd ar fi fost normal, la timp.

Un film care te face să iubești filmul în general

„Moartea unui bătrîn nu e o tragedie”, spune îngerul morții în film, iar acum e clar că cineastul își încheia conturile cu viața, cu arta, cu familia și colaboratorii săi. În film, unul dintre personaje moare în cabina sa chiar în timpul ultimului spectacol. Să vezi acest film era mai emoționant decît să asîți la un, pardon de expresie, act artistic. Era mult mai mult de-attit. Era un gest capital. M-am tot întrebant cum te simți ca regizor cînd știi că faci ultimul tău film. Cum somatizezi îmbrățișarea de adio, cum o percepi, pentru că e clar că e mai mult decît un film, cum aduni victorii cu regrete, cu polițe neplătite față de tine, cum calculezi sporul de demnitate cînd îți se rupe poate

FILM

Iulia BLAGA

inima că pleci, sau îți se rupe mult mai mult pentru cei de lîngă tine. Răspunsul e, normal, că nu știi și că n-am cum să-mi închipui, dar spunînd prostiile astea încerc de fapt să definesc sentimentul pe care l-am avut vîzînd filmul. Că „m-am ris” și că m-a prins povestea, deși pornisem cu spaima că e cu melodii country și-o să mă urc pe pereți, e una. De fapt, *A Prairie Home Companion* e ca și autorul lui – uman. Rizi, plîngi, te obișnuiești încet-încet cu moartea, cu hotărârile de attea ori stupide ale destinului, parcă devii și un pic mai înțelept; e un film care te face să iubești filmul în general, pentru că îți prinde componenta aia magică, cea pe care o arată și el, nemaivorbind de citatele cinematografice pe care le manipulează elegant. Cred că pînă la urmă acesta e testamentul lui Robert Altman distilat în cel din urmă film al său – acela de a ne face să iubim filmul, dar să nu rămînem cu nasu-n ecran, să iubim dincolo de el spectacolul vieții și viața însăși. Nu prea țin minte filmele cu totul, dar mi-a rămas în minte nodul în gît pe care l-am avut la final, cînd îngerul morții se apropie de aparatul de filmat și parcă îl înghite. După spectacolul atît de viu al filmului, care te prinsese cu totul, aproape că te întrebai pentru cine din sală vine. Poate veni pentru oricine. Filmul lui Altman are frumusețea tristă a lucrurilor definitive.

Din păcate, acum e una dintre acele perioade cînd se pleacă pe capete, în stoluri. Și Philippe Noiret a plecat la cîteva zile după Robert Altman.

PALINDROMAN

Serban FOARȚĂ

Roșul ușor e rozul iluzor

(Continuare din numărul trecut)

Era un fum să-l tai cu baioneta.
Profesorul Vasile Elisav gusta metaforele militare, ca și (à contre cœur?) Baudelaire, vitregul fiu al generalului Aupick:
— „Ceux-là dont les désirs ont la forme de nues./ Et qui rêvent ainsi qu'un conscrit le canon...”, se trezi Vasile recitînd. „Acea cu dorințe de forma unui nour./ Visînd, precum visează recrutul tunul său...”
La auzul pronumelui (relativ) dont, Carmen avu o scurtă tresărire, amintindu-și că ordinatorul, programat pe English (United States), o corectează întotdeauna, scriînd don't! Se trezi, la rîndu-i, corijîndu-l, în derziune, pe Vasile:
— „Acea cu dorințe de forma unui tun...”
Domnișoara Nora chicoti.
— Ce e de ris în asta, se încrunță profesorul Vasile.
— A propos de Charles Baudelaire, o drese Carmen, nu vi se pare, scanda-loasă, dom profesor, diferența...
— Dintre maică-sa și taică-su, de vîrstă?
— Aveți prejudecăți, zîmbi Vasile.
— Deloc, răspuseră Nora Aron & Carmen Carpen. Ne chiar gîndeam să punem de-un Baudelaire! De-un Bodlerake, hi, ha, ha!
— „Acea cu dorințe ca nouorul de fum/ Visînd, precum visează recru'tu' tunu' său...”
— Tutunu' său? făcu pe surda Carmen.
— Tutunul e, și el, un opium, un adjuvant al reveriei, scumpă Carmen. Unul care, din păcate, dragă Nora, avînd mai toate neajunsurile, scumpă Carpen, ale drogurilor, începînd cu dependența (adică adicția, cum se spune azi), n-are nici unul, draga mea Aron, din avantajele (să le zicem astfel) ale lor.
— Domnule profesor, spuse Nora, am rămas, din nou, fără țigări.
— Dar mai avem chiștoace, răspuse Elisav.
Se apucară să le înjumătățească, răstimp în care Carmen Carpen, privindu-și ceasul, constată:
— A stat.
— E 22, făcu Vasile.
— Nu știam, domnule Vasile Elisav, că vorbiți, îi spuse Nora, ca la gară.
— Cînd eram mică, printr-a II-a sau a III-a, mi-era greu să înțeleg cum vine cu orele astea ale gării sau ale programului de radio, pe care bunică-mea le-ncercuia, din loc în loc, cu pastă roșie sau cu creion roșu. (Asta, ca să nu spun CU Roșu, de care cei rămași la stadion anal, cred eu, fac mare caz.) Pînă în ziua cînd aveam, în fine, să descopăr un algoritm (de care, uneori, mă mai servesc și astăzi). Iată în ce constă acesta: se scade din ora feroviară, din 15 de exemplu, 2. Rămîne 13; 1 se aruncă, iar 3 este echivalentul (neoficial, desigur) al lui 15... Tot astfel și cu 22: numai că, după ce-l scazi pe 2 din el, în 20-ul rezultat, îl înlocuiești pe 2 cu 1. Cam asta-i domnule profesor, conchise Carmen Carpen, cu aplomb. De unde însă, fără ceas, știți că e chiar ora zece seara?
— E 22, în 2 a II-a, A.D. 2002, spuse Vasile Elisav. Nora Aron ar trebui s-o știe.
— Dar Carmen Carpen?
— Carmen Carpen, nu!
— Îmi pare rău, conchise Carmen Carpen.

(Continuarea în numărul următor)

timisoara
mercy 7
iulius mall

iasa
iulius mall

bucuresti
arthur verona 13
edgar quintet 9
anador center

cărturești
cașta, ouă, mielă, dulce

SECRETUL ADRIANEI

Adriana BABEȚI

Homework

E ora prînzului. Sint în clasa a IV-a. Vin de la școală în trap, îmi dau jos paltonul și șoșonii, infulec rapid ceva, nici nu știu ce, din cauză că-mi stă gîndul la ora patru, cînd vine pentru prima dată la mine Dumitrescu Gabriel să-l ajut să-și facă temele. Gabi e un copil rău și codas, deși e de familie bună. Eu sint cumințe și frunțașă. Ca de atîtea ori, îmi scot cu grijă din ghiozdan caietele, echerul, penarul, cărțile, le pun ordonat pe masă, trag margini cu creionul roșu pînă și pe maculatoare, caligrafiez, cu limba puțin scoasă de încordare, minunatele cuvinte *Temă de casă* și copiez ce se dă și ce se cere la citire, geografie, istorie, aritmetică. Nu mă pot înfrîna și scriu fără să mă gîndesc prea mult, pentru că e ușor, poziții după propoziții. Sint mulțumită. Tot e cum îmi place: să-mi fac temele conștient, să nu mă zgudui vreo înfiiorare. La patru vine Gabi. Îl umflă rîsul cînd îmi vede caietele.

Ar avea rost să povestesc cîndva, dar nu aici, în rubricuță, cum s-a făcut repede seară și cum, după un sfert de ceas, Gabi a zis să lăsăm naibii lecțiile și să ne jucăm tot soiul de jocuri despre care nici nu știam că există. După o mare neliniște, ba chiar teamă, am simțit pentru prima dată un alt fel de bucurie: nu senină, ci cu stomacul strîns de emoție și miinele reci. Puteți să vă gîndiți la ce prostii vreți, dar să știți că pe alea la care vă gîndiți nu le-am făcut atunci. Însă după-amiaza cu Gabi, cînd am scris, desenat și vorbit patru ore nu ca la școală, m-a schimbat mult, chiar dacă nu de tot. Bucuria de a face zelos orice temă de casă care nu-mi cere să fiu decît mediocru harnică și ordonată mi-a rămas pînă azi. Cum ar fi, de pildă, pregătutul a ceva savant. Documenta-

rea, cititul, fișatul, adunatul ideilor (altora) și prelucrarea lor cu trudă de albinuță au rămas o sursă calmă de plăcere. Un mic secret pentru regăsirea tihnei. Greul începe în clipa cînd trebuie, cum s-ar spune, să dau din mine. S-o iau pe cont propriu, cu ideile și stilul meu. Atunci mă cuprind o emoție, o teamă, ba chiar o panică, de parcă aș fi în prima zi cu Gabi la *pionierii ajută*. Însă bucuria exaltată pe care o simt dacă totul se sfîrșește cu bine nu are pereche. E ca atunci, cînd, parcă lucrată la cutia de viteze de școlarul ce nu voia să fie cumințe, am dat drumul pentru înția oară la cită imaginație și libertate erau înfrînate în mine.

De data aceasta, fără zburdări printre cuvinte, tema de casă e chiar tema unei case. Adică a unei construcții de locuit, care, după specialiști, e – să nu ne speriem de vorbele mari – o capodoperă. Ea stă cumințe, aproape de neobservat, pe una din străzile Timișoarei. Despre această casă unică în România eu trebuie să scriu o carte. Pînă acum, am adunat zeci de ore de înregistrări cu proprietarii, arhitectul, meșterii, prietenii, m-am întîlnit cu cei care au făcut să se nască un fel de legendă a locului, am citit studii și articole, am văzut sute de imagini. Sint bucurioasă și mulțumită. Ca pe vremuri, am strîns multe, cu hărnicie de albină. În plus, am descoperit ceva uluitor: că toți, absolut toți care au fost legați, într-un fel sau altul, de povestea asta, s-au construit oarecum și pe dinăuntru, așa încît, după ce casa a fost terminată, ca-n filmele cu happy end, viețile lor au luat un curs fericit. Numai că din tot acest amalgam de vorbe eu trebuie să fac o carte: nici studiu, nici reportaj, nici memorii, nici roman. Încă nu știu nimic. Ca să înțelegeți de ce îmi e atît de frică, o să vă dezvălui săptămîna viitoare despre ce casă și ce temă e vorba.

Finding Neverland

Cînd veți citi despre Peter, va fi deja decembrie, cea mai îmbujorată lună a anului. V-aș ispiți cu o ciocolată fierbinte în așteptarea ninsorilor și, după ce-ați mușca dintr-un măr copt, aș sufla ușor, ca într-un vis, puțin praf de zîne peste voi. Tot ce v-ar rămîne de făcut ar fi să închideți ochii, să vă gîndiți la niște lucruri înălțătoare și...

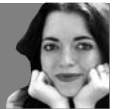
„A doua la dreapta și apoi tot înainte, pînă miine dimineață.” La capătul drumului – Țara Nicăierea, tărîmul copiilor „care cad din cărucior cînd dădaca nu bagă de seamă”, trăind un timp care nu trece, printre șturubatiche zîne de-o șchioapă și tilhari fioroși.

Ssst... Ne ascundem după trestiele de zahăr și-i privim în tăcere... „Primul trece Piulă, despre care, dacă nu putem spune că era cel mai puțin viteaz, trebuie totuși să accentuăm că era cel mai nefericit din toată această ceată de voioici. Al doilea e Ronțăilă, vesel și zglobiu, urma de Fluștură, care se pricepe să meșterească fluieră din crengute de copac și care joacă apoi după cum își cîntă singur. Fluștură e fără doar și poate cel mai increzut dintre băieți. Își închipuie bunăoară că mai ține minte tot ce i s-a întîmplat înainte de a se fi rătăcit, toate obiceiurile și datinile de atunci, din care cauză umblă tot timpul cu nasul pe sus. Al patrulea e Cirlionț; așa-i dracul gol. La urmă de tot vin gemenii, pe care nu vi-i putem prezenta, de teamă să nu-i incurcăm.”

Pe urmele lor vin pirații: cercetașul cetei, chipeșul italian Cecco, apoi negrul uriaș cu-al cărui nume își mai sperie încă mamele pruncii pe malurile lui Guadjo-Mo, și domnul Scafărlie, și Ferrestruca, și Gălușcă, și irlandezul Pîrjol – tilhari temuți, a căror legendă bintuie mările. În mijlocul lor, Joe Cirlig, „giuvaerul cel mai întunecat și mai înfiiorător al acestei cete”.

POVEȘTI DE ADORMIT PĂRINȚII

Diana SOARE

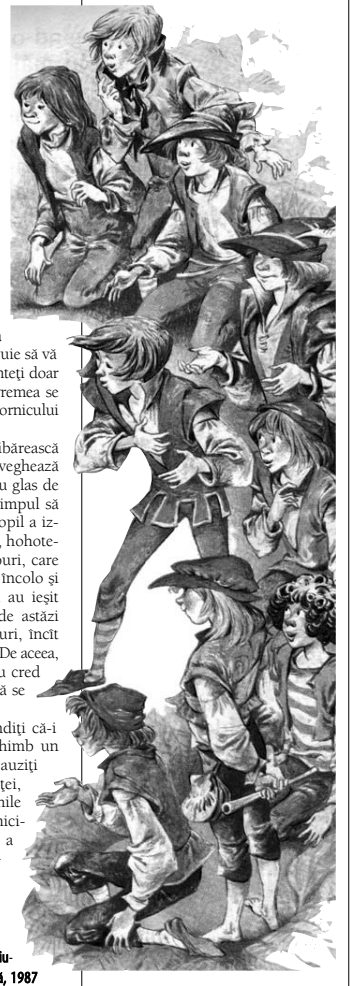
O zîină
dintr-un ciob de rîs

Și dacă veți sta destul de mult pitiți printre trestii, o veți vedea și pe dăoasa Wendy Moira Angela Darling, alături de John și de Michael, și poate chiar pe Peter Pan, căpetenia copiilor pierduți. Veți ajunge pînă la Laguna Sirenelor și, dacă inima vă va fi destul de curajoasă, chiar în Golful Kidd, unde pirații și-au ancorat bricul „Flamura Neagră”. Dinaintea ochilor voștri se vor duce lupte cumplite și se vor petrece întîmplări nemaivăzute, se vor spune povești și se vor minca gullii cu struguri. Nimic nu trebuie să vă uimească peste măsură, căci sînteți doar în Țara Nicăierea, acolo unde vremea se măsoară doar prin ticăitul ceasornicului înghițit cîndva de-un crocodil.

Și nici spaima să nu vi se cuibărească în suflet, căci peste tot și toate veghează Tilințuța, zîna de-o șchioapă cu glas de clopoțel. Apropo de zîne... E timpul să aflați că, atunci cînd primul copil a izbucnit pentru prima oară în rîs, hotelele lui s-au spart în mii de cioburi, care au început să zburde și să sară încolo și încoaie, și din cioburile astea au ieșit zînele”. Dar „copiii din ziua de astăzi află cîrînd atîtea și-atîtea lucruri, încît ajung să nu mai creadă în zîne... De aceea, de cite ori un copil spune: «Nu cred în zîne», undeva în lume o zîină se prăbușește jos și moare”.

Așa că... ssst... nu vă gîndiți că-i imposibil. Mai bine dați la schimb un sărut pe-un degetar și o să auziți clinchetul scînteietor al Tilințuței, undeva departe, șoptit la urechile unui băiețel care nu se va face niciodată mare. În Țara Nicăierea, a doua la dreapta și apoi tot înainte, pînă miine dimineață.

J.M. Barrie, *Peter Pan și Wendy*, traducere de Ovidiu Constantinescu și Andrei Bantaș, text adaptat pentru versiunea bogat ilustrată, Editura Ion Creangă, 1987

VOI N-AȚI ÎNTREBAT fără zahăr VĂ RĂSPUNDE » CAP DE NEAMȚ

Bobi

La mulți ani, țărișoară! Asta zicem în fiecare 1 decembrie, bucuroși încă o dată că am împerecheat Ardealul cu Regatul (nu mai țin bine minte regimul istoric al Dobrogei). Urrraa! Aplaudăm și ne uităm la artificii, bîgăm la

gușă un vin fierț botezat și privim, înfiiorați de patriotism, la scena de pe care Nicolae Furdui lăncu ne cîntă *Noi sîntem români*.

Ne apucă un asemenea sentiment de stăpînire de mealeag, încît, dacă nu ar fi fost zăpada asta mare, sigur tăbăram pe unghiuri sau bulgari, doar de amorul cafetelii, întocmai galeriilor marilor echipe.

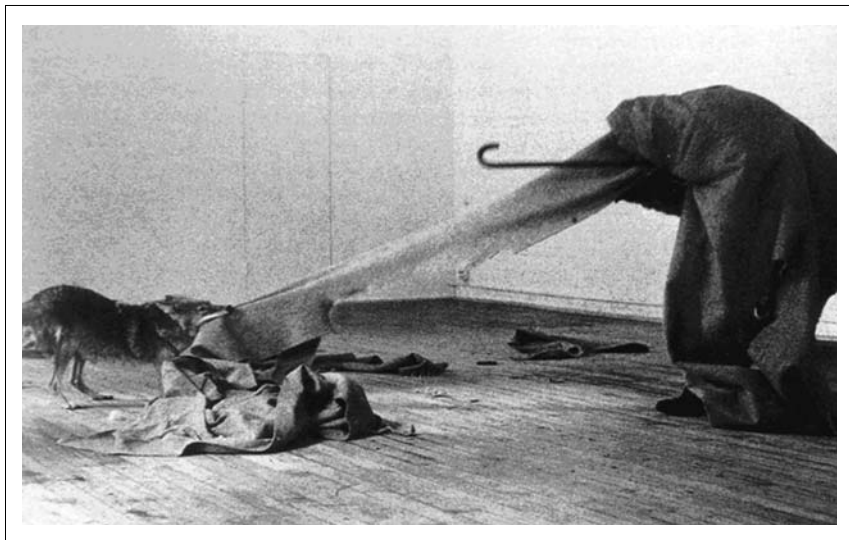
Păi, voi credeți că degeaba a pus regele Ferdinand ziua de 1 decembrie iarna? Credeți că lui nu i-ar fi plăcut să facă unirea asta vara, la mare, la un teatru în aer liber, cu Gică Petrescu? Era rege, îl durea la bîscă, putea decreta: „Proclam ziua unirii, 1 decembrie, la mijlocul lui august!”. Să putem petrece cu mic și bere. Asta s-ar fi întîmplat, cu siguranță, dacă

Sigmaringen ar fi fost nume de român. Or, neamț fiind, omul a avut destulă rațiune încît să aleagă o zi de iarnă. Că oricum drumurile se mai înfundă, deci dacă le dai liber o zi nu e nici o pierdere. Lumea se îmbată, cu siguranță, dar pe urmă, chiar dacă îți aduci aminte că Vasile ți-a furat găina, nu te mai duci să-i dai în cap, că te împotmolești în troiene. Nici

măcar la bulgarul Stoicov, care stă în vale, nu poți merge să-i spargi mecla, că te-a făcut mămăligar, că asta ar însemna să înhami calul la sanie, adică să nu mai poți bea cot la cot cu murgul. Iar o sărbătoare în care să nu bea și calul, săracul, nu e sărbătoare.

A știut neamțul ce a știut. Să nu credeți că ar fi de fapt o sărbătoare a spălării rînilor

neamului, o zăpadă care curăță negreața de pe obrazul națiunii și un frig care îngheață șarpele dușmăniei și inhibă mirosul de la subsori. Totul ține de control și de ordine publică. De exemplu, ocuparea Basarabiei la 28 iunie 1940 de către trupele sovietice s-a făcut vara, dar cine naiba are chef să sărbătorească? Inmormintările merg oricînd.

Din nou despre acționism

Studiul prezenței fizice a corpului în spațiu și timp a fost o temă abordată de artiști începând cu anii '50 în cadrul happening-urilor, acțiunilor și performanțelor.

Aceste noi tipuri de expresie artistică pot fi subsumate termenului de acționism, care definește un tip de manifestări în care „artistul devine «actorul» propriilor producții și în care accentul se mută de pe obiect pe subiect”. Acționismul este o formă efemeră a artei contemporane, aflată la confluența dintre teatrul experimental, artele vizuale, coregrafie și muzică. Corpul artistului este adesea prezența care catalizează întregul discurs. Rolul publicului este în happening-uri unul activ, de răspuns la provocările artistului. Deoarece acest tip de artă se consumă odată cu evenimentul, documentarea sa fotografică și filmică devine esențială. Multe dintre performance-uri și happening-uri au devenit cunoscute prin documentațiile realizate la fața locului, care uneori au fost gândite de artiști ca forme artistice autonome.

ARTE VIZUALE

Matei BEJENARU

Cu toate că premisele sale au apărut încă din perioada interbelică, performance-ul a fost acceptat ca un mediu artistic de-abia la începutul anilor '70, în perioada în care arta conceptuală, prin interesul pentru formele non-obiectuale și non-comerciale, l-a consacrat ca o demonstrație a acestui fapt. Performance-ul a fost considerat ca un mijloc de a reduce diferențele dintre artă și viață, de a pune în prim-plan procesele de producție artistică prin exaltarea mitologiilor personale. Artiștii actanți au mizat de cele mai multe ori pe comunicarea profundă în timp real cu publicul, arsenalul mijloacelor artistice fiind foarte divers, de la tehnicile cabaretului de artist, până la gesturile rituale ori provocatoare, gândite ca arme împotriva convențiilor și împotriva sistemului oficial al artei. Artistul performer, prin atitudinile corpului său, poate da o dimensiune esoterică, șamanistică, provocativă, educativă ori distractivă acțiunii sale artistice.

Coiotul, simbolul Americii sălbatice

Motivațiile profunde pot varia și ele, de la dorința exhibiționistă până la exorcizarea unei traume. În acest ultim caz, care merită să fie analizat, corpul uman devine martorul și obiectul performance-ului. Experiența ultimelor patru decenii arată că mulți artiști au ales să lucreze cu corpul lor în acest mediu artistic atunci când în societățile în care trăiau existau mari tensiuni sociale ori politice, care afectau identitatea colectivă a indivizilor. Nu este întâmplător că mulți artiști performeri au activat în Statele Unite în timpul războiului din Vietnam ori în regiunile din Europa unde existau crize (Irlanda de Nord, Țara Basilor sau în țările comuniste).

Am crezut în ultimii câțiva ani că acționismul este doar un curent istoric, iar cei care îl mai practică sînt ori artiști din vechile generații formate acum patru decenii, ori tineri care se exprimau printr-un mod artistic oarecum depășit. Cred că m-am înșelat. Acum, când producția artistică este atât de mult tributată legilor pieței de artă, de fapt pentru orice tip de lucrare există un cumpărător, cred că o nouă generație de artiști va continua spiritul critic al acționiștilor în ideea de a face o artă eliberată de sub presiunea comerțului. Acum mai bine de treizeci de ani, Joseph Beuys lua avionul către New York, într-o călătorie inițiată ce avea să continue în galeria René Block, unde timp de câteva zile a locuit împreună cu un coiot, simbolul Americii sălbatice, fiind înconjurat de un „covor” de ziare „Wall Street Journal”...

LA BLOG

Mădălina COCEA

28.11.2006:

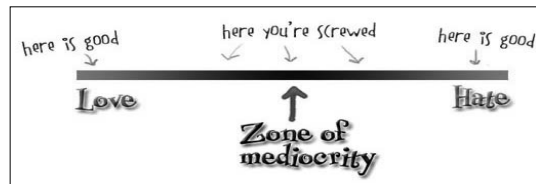
Am descoperit roata!

„Corecți-vă însemnările!”, am citit recent pe un blog care își propune să posteze tot felul de ponturi pentru bloggerii care vor să facă bani. Mi-am înghițit un „uau” care stătea să explodeze în fața revelației și am citit mai departe sfatul de aur al celor de la Prologger: „Cititorii își fac o părere despre blogul tău pe baza calității conținutului. Dar oricât de deosebit ar fi conținutul, dacă cititorul trebuie să se oprească în mijlocul paragrafului pentru un număr de acrobație mentală pentru a-și depista sensul unei propoziții scrise incorect, atunci nu vor reuși să înțeleagă ce vrei să spui”.

Alții au descoperit că un grafic face cit 1.000 de teorii. Blogger's Blog predică folosirea graficelor în însemnări, pentru a explica mai bine o idee sau alta. Graficele nu trebuie să îmbrace neapărat forma prăjiturilor roz-galbeno-albastre din Excel, ci pot fi mult mai inovative: folosesc fotografii, scris de mână, metafore amuzante și analogii.

Mai nou, bloggerii au început să-și pună problema că a fi popular

nu este același lucru cu a avea autoritate. La începutul lunii, Tehnocrati publica un nou raport despre starea blogosferei, incluzind și un capitol special despre influența acesteia. Potrivit monitorizării, blogurile sînt cu atât mai autoritare, cu cît sînt mai menționate pe alte bloguri. Există aproximativ 4.000 de bloguri a căror autoritate este considerată „foarte înaltă”, pe baza faptului că au fost citate în peste 500 de bloguri în ultimele luni. Raportul a fost însă foarte criticat pentru faptul că a echivalat popularitatea cu influența: blogurile respective erau menționate pentru că aveau o medie de 53 de postări pe lună. „Adevărul este că influența depinde în totalitate de audiența la care ajunge fiecare blog. Uneori aceste audiențe sau comunități sînt foarte mici din punct de vedere numeric”, scrie Amy Gahrn de la Poynter Institute. Cu alte cuvinte, deși toată lumea vorbește despre faza de la pagina cinci, e posibil să nu fie atât de influentă...

Suplimentul DE CULTURĂ

Marcă înregistrată – Editura Polirom și „Ziarul de Iași”. Proiect realizat de Editura Polirom în colaborare cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”. Suplimentul se distribuie gratuit împreună cu „Ziarul de Iași” și „Gazeta de Sud”.

Adresă: Iași, B-dul Carol I, nr. 4, etaj 3. CP 266, tel. 0232/ 214.100, 0232/ 214.111, fax: 0232/ 214.111

Colegiul editorial: Emilia Chiscop, Florin Lăzărescu, Lucian Dan Teodorovici (senior editor)

Redactor-șef: George Onofrei

Redactor-șef adjuncț: Anca Baraboi

Secretar general de redacție: Victor Jalbă

Rubrici permanente:

Adriana Babeti, Marius Babias, Bobi și Bobo (Fără zahăr), Emil Brumar, Mădălina Cocea, Radu Pavel Gheo, Casiana Ioniță, Florin Lăzărescu, Doris Mironescu, Cristi Neagoș, Ana-Maria Onisei, Diana Soare, Lucian Dan Teodorovici, Luiza Vasiliu. Carte: Luminița Bogdan, Doris Mironescu, C. Rogozanu, Bogdan-Alexandru Stănescu. Muzică: Victor Eskenasy, Răzvan Țupa, Dumitru Ungureanu.

Film: Iulia Blaga. Teatru: Mihaela Michaelov. Arte vizuale: Matei Bejenaru. Caricatură: Lucian Amarii (Jup). Grafică: Ion Barbu. TV: Alex Savitescu

Ediția Națională: Elena Vlădăreanu, R. Chiruta

Publicitate: Oana Asaftei, tel. 0232/ 252294

Distribuție / Abonamente: Mihai Sârbu, tel. 0232/ 271333, Media Distribution S.R.L., tel. 0232/ 216112

„Suplimentul de cultură” este înscris în Catalogul presei interne la poziția 2378. Pentru abonamente vă puteți adresa oricărei Agenții Rodipet din țară sau oricărui oficiu poștal. Cititorii din străinătate se pot abona la adresa: export@rodipet.ro.

Tarif de abonament: 18 lei (180.000) pentru 3 luni; 36 lei (360.000) pentru 6 luni; 69 lei (690.000) pentru 12 luni

Tipar: Print Multicolor

Responsabilitatea juridică pentru conținutul articolelor îl aparține autorului. „Suplimentul de cultură” utilizează fluxurile de știri MEDIAFAX » Manuscrisele primite la redacție nu se înapoiază

ENȚICLOPEDIA
ENCARTA
Luiza VASILIU

Fantografii

N-am avut niciodată pasiunea asta, dar aș fi putut-o avea: să decupez personaje, obiecte, ceruri din fotografii și să le lipesc pe-o foaie, găsiind coerența unei lumi de colaj. În *Invenția lui Morel*, a lui Casares, personajul principal se filmează pe sine și își suprapune imaginea cu cea a unei femei (tot filmate) de care se îndrăgostise – n-o cunoștea niciodată, pentru că ea era filmată și moartă, iar el viu (dar ce complicat e să rezumi într-o frază o carte genială!) –, pentru ca povestea de iubire imposibilă să se mute pe peliculă, să devină o proiecție pe perete, în care doi îndrăgostiți se țin de mină, se plimbă, își vorbesc. Există o forță de nebănuț a colajului fotografic: doar acolo se pot întîlni lumi altfel certe și se pot privi chipuri care nu s-au văzut niciodată. De pildă, Proust și Kafka. Un anume domn Gerard Bertrand, artist din Angers, a pus la cale (și pe net, <http://www.gerard-bertrand.net>) două albume de fotografii fabuloase în care (scuzăți fraza interminabilă, dar și Marcel făcea așa): Zola imortalizează întîlnirea de neuitat dintre Dreyfus și Proust (ca să simplificăm, Proust e P. și Kafka e K.), P. stă la masa alături de ceilalți membri ai Clubului Desoperitorilor, adică Freud, Duchamp, Einstein și Joyce, poza lui K. e lipită pe fiecare birou din compania Tati Assicurazioni, în semn de veșnică prețuire, M. își vinde *Swann*-ul la Iarmarocul din Illiers, cocoțat deasupra unei armate de pălării bărbătești, K. asistă la nașterea artei abstracte sub forma unui peștan de poveste care îi pozează lui Kandinsky, P. adult stă în brațele mamei sale, sub privirile dezaprobatoare ale tatălui și fratelui și, în fine, K. se întîlnește cu P., unul așteaptă tramvaiul de Balbec, celălalt tramvaiul de Praga.

Nebuniile astea de fantografii (care nu-s poze cu fantome, ci fantome de poze) trebuie cercetate cu lupa, pentru că peste tot apar detalii foarte bine gândite (ce scrie pe ziduri, ce personaje celebre se-ascund în tablouri sau în saloane etc.), pentru că mustățile lui Marcel (care, să n-o uităm, a iubit-o totuși pe Albertina) sînt cea mai frumoasă podoabă de dandy pe care am văzut-o vreodată.

ISSN 1584-8272

Atmosfera fantasticului

Pablo Neruda spunea despre cei care nu au citit Cortázar că sînt sortiți blestemului. O sentință metaforică vădit prețioasă, menită să suscite interesul asupra scriitorului argentinian și să pregătească subconștientul cititorului pentru întîlnirea cu lumea sa. Sau cu aceeași lume în care pășim zi de zi, refuzîndu-i ori ignorîndu-i plenitudinea. Căci pentru Julio Cortázar, universul cotidian poartă amprente fantastice la tot pasul. În spațiile lui vibrează siluete necunoscute și intangibile, banalul este investit cu farmec excentric, căile de acces spre *dincolo* te țin, de fapt, în același loc. Un loc în care realitatea se confundă cu irealitatea pentru a da naștere unui tot al jocului de idei.

» „După ce-și termina treaba, așeza *coup-papier*-ul pe o poliță – unde îngrămădise obiectele ei favorite: crîmpeie de lînă, desene, chibrituri folosite, un ceas cu brățară, grămăjoare de scrum – și cobora să se întindă cu fața în jos pe covor, ca să-și înceapă lectura. Citea cu mare repeziune, atingînd cu-vintele cu un deget; cînd întîlnea ilustrații se culca pe toată pagina și părea adormită.”

Julio Cortázar, *Anotimpul minții*, din volumul *Idolul Ciclaelor*, traducere din limba spaniolă și note de Tudora Șandru Mehedini, colecția „Biblioteca Polirom”, Editura Polirom, 2006

Ana-Maria Onisei

Născut la Bruxelles din părinți argentinieni, Julio Cortázar va ajunge în Argentina după 1919, iar în care debutează cu volumul de poeme *Prezențe* (1938), iar din 1951 se stabilește la Paris. Romanul *Șotron* (1964) îl atestă drept un aventurier al formelor narrative, înzestrat cu o imaginație ieșită din tipare. Numai avînd paginile dinaintea ochilor poți fi stăpîn pe ce (ți) se întîmplă: încearcă să repovestești din Cortázar și ai să constăți întotdeauna că îți spăca ceva, propune Jorge Luis Borges. Considerat de Gabriel García Márquez argentinianul care a reușit să se facă iubit de toată lumea fără voia lui, scriitorul urmărește, pe linia prozei fantastice și a hiperficțiunii, să asambleze (sau să poftască gîndurile lectorului la acest ospăt) o realitate suprarreală, scaldată în fantezie și populată de personaje fără reguli. Canoanele timpului nu există în universul lui, nici cele ale utilului ori responsabilului. Odată prins în mreje, trăiești pentru a visa cu ochii deschiși și a pipăi lumile paralele, fiindcă jocul ameiilor deschide perspective ale celor mai ascunse simțăminte umane. Cortázar valorifică inexplicabil din

noi, plasîndu-l într-o lume a incertitudinii, a coincidențelor hermeneutice, a atracției continue față de jumătatea întunecată, ascunsă a lucrurilor.

Povești imaginare 100% și apropiate de cotidian prin ironie

În tradiția povestirilor care au impus atmosfera fantastică, volumul *Idolul Ciclaelor* (Editura Polirom, 2006, traducere din limba spaniolă și note de Tudora Șandru Mehedini) (ne) exploatează angoasele într-o cheie insolită, proiectîndu-le în indivizi speciali, marginali, singuratici. Povestirile pot fi împărțite în două categorii: cele imaginare 100%, unde umanul e permanent urmărit de o prezență ireală și timpul se dilată spre a face loc tuturor posibilităților – *Sună telefonul*, *Delia*, *Anotimpul minții*, *Acolo*, *dar unde*, *cum?* sau *Vara* (teribile surprinderi ale senti-

mentului friicii și obsesiei, care „nu depinde de voință”) –, și cele mai apropiate de cotidian prin ironie, centrate pe detalii. Superba descriere (pe șase pagini) a unui individ care își îmbracă puloverul din *Nu dați vina pe nimeni* sau scurta și dulce cugetare despre distanța dintre doi îndrăgostiți care se măsoară în „ani-melc” din *Lucas, nesfârșite-i drumuri* sînt astfel de „pasaje”. (De)personalizarea obiectelor din *Ziarul zi de zi*, în care un teanc de hîrtie imprimată e, în funcție de context și mijloc de informare, și banal teanc de hîrtie imprimată, iar la final folosește pentru a împacheta sfeclă, fiindcă „doar la asta-s bune ziarele după aceste excitanțe metamorfoze”, trădează un spirit predominant ludic. „Jucîndu-se astfel cu soarta, opera lui deschide porți nebănuite, dezvăluind latrine ascunse ale condiției umane și flirînd cu transcendentul”, subliniază Mario Vargas Llosa.

(I) GIJON

Lampara con sombreros

Chiar de cum am aterizat, mi-am dat seama că engleza mea nu face multe parale acasă la Don Quijote. Tipul de la graniță, ăla cu viza, mi-a bombănit ceva pe limba lui – părea nemulțumit de o chestie –, dar s-a liniștit ca prin farmec și mi-a făcut semn să trec, imediat ce i-am spus: „English, please”. În scurt timp, am realizat că te poți descurca excelent aici, fie și dacă știi doar „por favor” și „gracias”, combinate cu mișcări sugestive din mină. Am fumat liniștit o țigară în fața aeroportului din Barcelona, încercînd să-mi imaginez cam în ce

parte a orașului joacă echipa lui Ronaldinho, apoi am luat avionul către Oviedo. Aici m-a pescuit o mașină care m-a dus pînă la Gijon, unde se desfășura Festivalul Internațional de Cine. Aflat pe coasta de nord a Spaniei, Gijon-ul poate fi descris pe scurt ca fie un fel de rai al surferilor (cînd am văzut prima dată ce val vine din largul oceanului era să o rup la fugă, urînd „Tsunami!!!!”), fie un fel de rai al femeilor, întrucît plaja mișună de banderași, de macho numai buni de scos din apă și băgați într-o tele-novelă. Valuri uriașe se sparg de mal, cu tot cu

surferi, lepădîndu-i ca pe niște broaște bezmetice, care se avîntă din nou în apă. În fine, nu vreau să insist în descrierea orașului, pentru că eu am venit aici cu treabă: să prezint în cadrul festivalului de film *Lampa cu căciulă*, scurtmetraj regizat de Radu Jude, după un scenariu scris de mine. M-a amuzat din prima traducerea în spaniolă a titlului – *Lampara con sombreros* –, cu atît mai mult cu cît mai văzusem o altă traducere comică, la un alt festival, *The Lamp with a Fur Hat*. Cu sau fără sombreros ori căciulă de blană, *Lampa*... lui Radu

TRIMISUL NOSTRU SPECIAL

Florin LĂZĂRESCU

Jude cred că a avut succes aici. Luni, pe 27 noiembrie, au avut loc două proiecții. Prima, dimineața, doar pentru presă, într-un cinema multiplex, unde au fost vreo sută de spectatori. A doua, seara la opt, la Teatro Jovellanos, într-o sală de o mie două sute de locuri, în care mai stăteau și oameni în picioare. Acum, nu vreau să vă las impresia că atîta amar de lume venise special pentru filmul românesc. Pur și simplu, *Lampa*... a avut norocul de a fi cuplată cu un lungmetraj spaniol, *La linea recta*.

N-aveam cum să las norocul să treacă pe lingă mine – cînd am fost chemat pe scenă, le-am laudat gijonezilor orașul, mîncarea de care sînt atît de mîndri, le-am vorbit despre film și i-am avertizat că stau cu ochii pe ei cît se uită la film – *I'm watching you!* Acum, serios, judecînd după aplauzele călduroase, îndelungi, de la final, cred că au înțeles ce-i cu *Lampa* și că le-a plăcut.

Miercuri am ajuns la Bilbao, pentru alt festival. Urmarea în numărul viitor...